

**FRAMTAGNING AV ETT GRODDKÄRL – ETT
RESULTAT AV PRODUKTDESIGN MED
VEGETARISKT FOKUS**

***DEVELOPMENT OF A SPROUTING VESSEL – A RESULT OF
PRODUCT DESIGN WITH A VEGETARIAN APPROACH***

Johanna Hallqvist
Handledare: Sara Gottschalk

Produktdesign

VT 2011

Framtagning av ett groddkärl – ett resultat av
produktdesign med vegetariskt fokus

Development of a sprouting vessel – a result of product design with a
vegetarian approach

Examensarbete 22,5 hp

Johanna Hallqvist

Produktdesign HT 2008-VT2011

Teknik och Samhälle, Malmö Högskola

Examinator: Kasper Medin

Handledare: Sara Gottschalk

Sammanfattning

Denna rapport beskriver Johanna Hallqvists examensarbete om produktdesign och vegetarianism. Projektet har gått ut på att kombinera dessa ämnen och genom produktdesign som metod uppmuntra och underlätta för människor att äta och tillaga vegetarisk mat. Detta för att köttindustrin har en negativ påverkan på miljön och för att djur behandlas illa. Projektet har innefattat en litteraturstudie och en enkätundersökning för att analysera varför kött inte bör ätas samt för att undersöka hur situationen ser ut i Sverige idag. Vidare har en designprocess genomförts genom bland annat skissning, brainstorming och modellbygge. Resultatet blev ett groddkäril som ska underlätta groddning av bönor, linser och frön. Detta groddkäril kan vara en del i att uppmuntra användningen av dessa livsmedel och på så sätt minska klyftan mellan köttätare och vegetarianer.

Abstract

This report describes Johanna Hallqvist's thesis on product design and vegetarianism. The project has consisted of combining these topics and through using product design as a method to encourage and facilitate people to eat and cook vegetarian food. The reason for this is because the meat industry has a negative impact on the environment and the animals are abused. The project has included a literature review and a survey to analyze why meat should not be eaten and to explore what the situation in Sweden is like is today. Furthermore, a design process has been implemented through sketching, brainstorming and modeling and led to a product that will facilitate sprouting of beans, lentils and seeds. This sprouting vessel can be a part in encouraging the consumption of these foods and thereby reduce the gap between meat eaters and vegetarians.

Innehåll

1 Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Bakgrundsstudie.....	9
1.3 Frågeställning	9
1.4 Syfte och mål	10
1.4 Avgränsningar.....	10
1.5 Metoder till förstudie.....	10
2 Resultat.....	10
2.1 Litteraturstudie.....	10
2.2 Enkätundersökning.....	17
2.3 Diskussion förstudie.....	18
2.4 Slutsatser förstudie.....	19
2.5 Konkretisering av projektet	20
3 Designprocess	21
3.1 Metodval för designprocessen	21
3.2 Brainstorming	22
3.3 Tankekartor och idégenerering	23
3.4 Konceptualisering och idégenerering.....	24
3.5 Vidareutveckling av groddlåda	29
3.6 Marknadsanalys	30
3.7 Undersökande studie	31
3.8 Skissmodeller.....	33
3.9 Inspiration.....	33
3.10 Vidare skissfas	34
3.11 Mönsterskissning och formgivning.....	35
3.12 Modellbygge.....	36
4 Resultat.....	37
4.1 Produkten.....	37
4.2 Målgrupp	40
4.3 Tillverkning och material	40
4.4 Diskussion	42
4.5 Slutsats	42
Referenslista	43

Bilaga A	45
Bilaga B	46
Bilaga C	47
Bilaga D	48
Bilaga E.....	49
Bilaga F.....	50
Bilaga G	51
Bilaga H	52

Ordlista

Vegetarian – en person som utesluter produkter av själva djuret från sin kost men som äter produkter från djuret såsom mejeriprodukter och ägg

Vegan – en person som helt utesluter alla animaliska produkter i sin kost

Baljväxter – släktnamn för bönor, linser och ärtor

Grodd – en tillväxt på något från växtriket, t.ex. potatis eller bönor som uppstår vid gynnsam miljö. I denna rapport avses groddning av baljväxter som ger ett högt näringsvärde. För att undvika upprepning kommer ordet bönor* fungera som samlingsnamn för de frön, ärtor, bönor och linser som kan groddas

Groddning – att medvetet behandla baljväxter och frön på ett sätt så att de utvecklar groddar

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Människan har en tradition i att använda djur för olika ändamål, allt från föda till klädesplagg. Inom vissa kulturer och religiösa övertygelser tar människor avstånd från att använda djuren till sitt förfogande. De senaste årtiondena har nya argument och synsätt påverkat allt fler att avbryta sin djurkonsumtion. Köttindustrins negativa miljöpåverkan leder till att den alltmer miljömedvetna allmänheten väljer bort animaliska alternativ. Många menar även att djur har rättigheter och att människor därför inte kan ta deras liv eller frihet.

Djurfrågor är viktiga för mig, jag är själv vegetarian vilket betyder att jag inte äter djur. Jag har även tagit avstånd från päls-, läder- och skinnprodukter. Eftersom detta är en viktig fråga för mig vill jag uppmuntra andra att göra samma val. För att öka medvetenhet och påverka människor kommer jag använda produktdesign som medel för att göra detta.

1.2 Bakgrundsstudie

För att sprida åsikter och argument om att behandla djur bättre används olika metoder. Organisationer sprider information till samhället med hjälp av posters, broschyrer och via internet. Både privatpersoner och organisationer skriver insändare till politiker för att påverka och ändra lagstiftning. Några djurrättsförespråkare har även tagit till mer drastiska metoder genom aktioner där de bland annat klipper sönder burar för att släppa ut djuren inuti och kastar färg på pälsanvändare. Produkter kan signalera budskap i form av status, åsikter och livsstil. Genom att kombinera produktdesign med djurrätt vill jag minska djurkonsumtionen på ett nytänkande sätt. Jag vill komma ifrån skuld och fördomar och nå ut till människor på ett sätt de kan ta till sig och känna igen sig i som får ett bra bemötande och inte bara avfärdas. Idag finns klädföretag, bland annat, som har valt att inrikta sig på "rättvisa" produkter. De går tydligt ut med att deras kläder är gjorda utan djur men att det fortfarande handlar om snygga och moderna skor – att man inte behöver "se ut som en hippie" för att utesluta djurkonsumtion.¹ Djurrättsorganisationer som PETA och Djurens rätt har gratis vegetariska "startpaket" som innehåller recept, inspiration och tips för att underlätta och uppmuntra vegetarianism.² Stella McCartney, Paul McCartney och Mary McCartney har startat kampanjen "Meat Free Monday" som går ut på att avstå från kött en dag i veckan och som inriktar sig på personer som inte är vegetarianer.³ Där handlar det mycket om miljöproblemen som djurhållningen för med sig.

1.3 Frågeställning

Den övergripande frågan för projektet är: *Hur kan man påverka människor att minska sin köttkonsumtion genom produktdesign?* Andra frågor som också är viktiga att besvara för projektet är: *Varför ska man inte äta kött?* samt *Vem är vegetarian och hur ser den vegetariska kosten ut?*

¹ <https://www.olsenhaus.com/index.php> 110228

² <http://features.peta.org/VegetarianStarterKit/> 110228

³ <http://www.meatfreemondays.co.uk/> 110228

1.4 Syfte och mål

Syftet med detta projekt är att genom produktdesignmetoder påverka människors behandling av djur. Att på individnivå bidra till att människor går från tanke till handling och slutar äta kött. Målet med projektet är att ta fram en produkt som möjliggör syftet, produkten ska alltså på något sätt uppmuntra eller underlätta för människor att minska sin köttkonsumtion.

1.4 Avgränsningar

Projektet kommer endast innefatta aspekten av att påverka människor i avseendet att sluta *äta* djur, det vill säga att bli vegetarian. Anledningen till att veganism inte inblandas beror på att det steget ofta tas av vegetarianer och jag inriktar mig på de som ännu inte slutat konsumera kött. Andra former av djurkonsumtion såsom inom päls- och läderindustrin samt forskning omfattas alltså inte. Inte heller djurs behandling inom underhållning kommer det fästas någon fokus vid.

1.5 Metoder till förstudie

Projektet innefattar en litteraturstudie för att hitta argument och grunder till varför människor bör vara vegetarianer. Litteraturstudien är även viktig för att hitta underlag för hur människor påverkas samt för att undersöka hur förhållandet kring vegetarianer är och hur den vegetariska kosten ser ut. Litteratur om djurrättsfilosofi och rapporter kring djurhantering valdes ut för att besvara frågeställningen.

En enkätundersökning vändes till personer som har tankar om hur djur behandlas idag och funderar kring sin köttkonsumtion. (se bilaga A) Undersökningen användes för att nå ut till en specifik grupp av människor och besvara frågan kring varför personer som haft tankegången kring att sluta äta kött inte gått till handling och faktiskt slutat. Detta för att nå ut till rätt målgrupp. Enkätstudien frågade även efter vilka tänkbara anledningar som skulle kunna få personen att sluta äta kött och om personen på något sätt tagit avstånd från några animaliska produkter. De tolv personer som tillfrågades kom från studentens bekantskapskrets och var mellan 12-42 år och besvarade enkäten via e-post. Då det är komplicerat att hitta en spridd typ av människor som delar denna uppfattning med knappa resurser tillfrågades dessa personer då de var tillräckligt många att ge en bred bild samt flera aspekter av frågeställningen. Det är en effektiv och lättöverskådlig metod som ger möjlighet för återkoppling och följdfrågor.

2 Resultat

2.1 Litteraturstudie

Litteraturstudiens första del innefattar främst djurrättsfrågor, hur djurs situation i Sverige ser ut idag och hur djur behandlas. Den andra delen av litteraturstudien handlar om hur man kan ändra ett beteende och går även in på vegetarisk mat och då främst om baljväxter och groddning. Vikten av informationen om groddning framkommer längre fram i rapporten i designprocessen.

2.1.1 Tomma burar – En bok om djurrätt. Författare: Tom Regan.

Regan ämnar påvisa skillnaden på djurrättsförespråkare som han ser dem och hur olika industrier inom djurhantering med vinstintressen uppfattar desamma och hur de uttrycker sig kring dessa. Genom att ta upp ett utdrag från en diskussion om djurrätt och djurskydd från Fur Information Council of America (Amerikanska pälsinformationsrådet) visar Regan hur djurrättsförespråkare framställs som extremister. FICA beskriver att deras djurhållning är human och att de har djurskydd, skötselregler och arbetar med veterinärsamfundet och regeringen. Därefter följer en beskrivning av djurrättsgrupper som fördömer all användning av djur för alla syften och även är känd för sin alltmer terroristiska taktik ”tyck som jag... annars.” Här menar Regan att allmänheten ska tyckas tro att de med djurrättsintressen är extremister med våldsamt beteende varvid de inom FICA är de rationella sansade som bryr sig om djuren med vetenskaplighet och politiskt stöd som grund.

Enligt Regan har människor rättigheter och att kräva dessa rättigheter är inte som att, med hjälp av en liknelse han gör, att någon med lite pengar kräver någon med mycket pengar på en sportbil. Det är att kräva något som man inte är berättigad till som syftar till generositet och inte i rättvisa. När vi kräver en rättighet, anspelar det inte på någons generositet utan då kräver vi rättvis behandling – något vi är berättigade till.

Genom en filosofisk förklaring beskriver Regan två teser: Mänskliga varelser har moraliska rättigheter samt Pinnar och stenar saknar moraliska rättigheter. För att beskriva skillnaden tar han upp sju av de vanligaste svaren på varför dessa teser stämmer och drar paralleller mot varför djur inte ska falla under kategorin pinnar och stenar. Till exempel menar Regan att svaret ”Eftersom människor är personer” inte går att tillämpas om definitionen av en person är en individ som har moraliskt ansvar för sitt beteende. Detta då många människor inte faller under denna kategori på grund av att de är ofödda eller i sina första levnadsår. Slutligen definierar han sin egen syn på den moraliska identiteten genom att beskriva att vi som livsobjekt är likadana till exempel för att vi är i världen och vi är medvetna om världen samt att det som händer med oss med avseende på kropp, frihet eller liv, har betydelse för oss själva även om ingen annan bryr sig. Regan beskriver även att ett djur också ska ha rättigheter eftersom de också är livsobjekt i avseenden att de är medvetna om världen, vad som händer med dem själva vare sig det har någon betydelse för någon annan samt att de har liknande kroppar, anatomiska system och samma ursprung som människor. Vidare redogör Regan för skillnaden på rättigheter såsom rösträtt och religionsfrihet med rätten till frihet, liv och kropp. Påståendet att djuren även skulle ha dessa rättigheter försöker påvisa det absurda i att djur ska ha rättigheter. Regan menar att påståendet utgår ifrån att djur inte kan ha någon rättighet om de inte har alla. Även här drar han liknelsen med barn, de behöver inte ha rätt till att rösta för att ha rätt till att bli behandlad med respekt.

2.1.2 Världens bästa djurskydd - Myten om Sverige granskas. Djurens rätt

I utredningen av Djurens rätt beskrivs olika missförhållanden för djur inom Sverige och jämförs med andra länder. Något som beskrivs är kastrering av hangrisar utan bedövning. Anledningen till kastreringen ska bero på att hanar i vissa fall utvecklar galtluktt som gör att köttet smakar och luktar illa samt att de i vissa fall uppträder aggressivt. Enligt utredningen sker ingreppet utan veterinär på 4000 grisar i Sverige varje dag och är mycket smärtsamt. Det är tillåtet att kastrera grisarna utan bedövning om den sker innan grisen uppnått sju dagars ålder.

2.1.3 Demoskopsundersökning av Djurens rätt

Enligt undersökningen var 2 % veganer och 4 % vegetarianer i Sverige av de 1015 tillfrågade, där den största andelen var bosatta utanför stadsområdena. Åldersgruppen där veganer och vegetarianer var mest förekommande med 15 % var bland 15–24-åringar. Undersökningen visar att män hade en större tendens att vara veganer med 3 % respektive 1 % för kvinnorna. Däremot var en större andel kvinnor vegetarianer med 6 % jämfört med 3 % för män. Av de tillfrågade som inte var veganer eller vegetarianer ställdes frågan vad som kunde få dem att äta mer vegetariskt. Av hänsyn till djuren svarade 14 % att det var ett mycket starkt argument och 26 % tyckte att det var ett ganska starkt argument medan det för 27 % inte var ett argument alls. Att vegetarisk mat skulle anses mer hälsosam tyckte 13 % var ett mycket starkt argument, 39 % angav att det var ett ganska starkt argument men för 16 % var det inget argument alls. På frågan om vegetarisk mat skulle anses ha lägre miljöpåverkan svarade 9 % respektive 35 % att det var ett mycket eller ganska starkt argument jämfört med 24 % som inte alls tyckte att det var ett argument. 8 % tyckte det var ett mycket starkt argument att äta mer vegetariskt om det vore lättare att hitta vegetariska produkter i affären eller på restaurangen, 34 % angav att det var ett ganska starkt argument och för 27 % av de tillfrågade var det inte något argument alls. Undersökningen frågade även efter de som inte var veganer eller vegetarianer om intresset för vegetarisk mat hade ökat under det senaste året och där svarade 5 % att intresset ökat mycket, 21 % svarade att det ökat något och 69 % svarade att intresset var oförändrat.

2.1.4 Rapport om Sveriges kontroll i livsmedelskedjan, 2008. Livsmedelsverket

Livsmedelsverkets rapport beskriver att det rekommenderade intervallet om högst 3 år för djurskyddskontroller inte efterlevs för de som bedriver djurhållning. År 2008 visade Jordbrukets sammanställning av uppgifter att det faktiska kontrollintervallet var ca 5 år. 90 % av kommunerna i Sverige uppgav att de inte genomförde kontroll med rekommenderat intervall.

2.1.5 "Once you know something, you can't not know it" An empirical look at becoming vegan.

Författare: Barbara McDonald

McDonalds undersökning innefattar intervjuer med tolv personer där hur dessa personer blev veganer utreds. Processen sammanställs med några ord i ett schema där utgångssteget är *Den jag var*. Nästkommande steg *Katalysator* innefattar en upplevelse som utsatte intervjudeltagaren för någon form av grymhet mot djur som i sin tur ledde personen att bli *Orienterad* eller att *Förtränga*. Efter orienteringsfasen följde *Beslut* eller *Lärande*, där personen beslutade sig för att bli vegan eller vegetarian respektive fortsatte att söka information och ville lära sig mer. Därefter kommer det slutgiltiga steget *Världssyn* som är det nya perspektivet som vägleder veganens nya livsstil. Katalysatorn var ofta av känslös natur och kunde snabbt leda till att deltagarna blev vegetarianer. McDonald beskriver hur en av deltagarna bestämde sig att bli vegetarian efter att dennes tama fågel dog och fick kopplingar till äggen hon kläckte till matlagningen. Beslutet att bli vegan är enligt McDonald mer rationell än emotionell och följer ofta efter en tid av vegetarianism. Ett av de primära sätten av lärandestadiet som ledde till veganism för deltagarna var att läsa. Vidare beskriver McDonald att de flesta veganerna sökte tröst hos likasinnade eftersom de var i minoritet i samhället. Ytterligare en observation av intervjuerna var att de som blivit veganer ofta hade en önska eller vilja att undervisa andra om djurmissförhållanden. Efter frustration av deras oförmåga att förmedla vad de hade lärt sig genom sin process att bli vegan utan att bli avsnästa eller värre, modifierade många sitt tillvägagångssätt för att känna sig mer accepterad av andra.

2.1.6 If slaughterhouses had glass walls everyone would be vegetarian – film av PETA

Filmen visar slakt och hantering av olika djur samtidigt som Paul McCartney beskriver och förklarar det som händer. Hönor lever tillsammans med flera andra hönor i trånga burar staplade på varandra som saknar golv där de får stå på ståltråd. De har inte möjlighet att flaxa med sina vingar eller att plocka i marken. När de ska slaktas slänger de som arbetar där in dem i ännu mindre, låga trånga burar som sätts på hög på en vagn med hjul. Filmen visar även en sekvens där kalkoner dödas genom att en man knäcker nacken på kalkonen men får upprepa proceduren flera gånger eftersom den inte dör direkt utan endast blir deformerad. Mannen utbrister då ”They’re hard to kill sometimes, haha”. Bilder på grisar visas också som har skador på grund av att de lever trångt och attackerar varandra. Grisarna får även liggsår. De filmar i en låda där de minsta griskultingarna slängs, de som inte tros överleva eller har fått skador. De som arbetar där slänger griskultingarna i betonggolvet och därefter i lådan, en del dör inte direkt och ligger och rör sig i lådan. I slakteriet hängs grisarna levande upp och ner och sprättas upp så att blodet rinner ut. Även kor som slaktas på koschervis sprättas upp medan de lever och ligger och sprattlar medan de förblöder. Filmen berättar även om fiskodlingar och visar bilder på många fiskar begränsade på en viss yta. Vattnet är grumligt efter avföringen som fiskarna lever i och 40 % av fiskarna dör i förtid.

2.1.7 Statistik från Jordbruksverket, Livsmedelskonsumtionen 1960-2006

Enligt rapporten från Jordbruksverket har svenskarna ökat sin köttkonsumtion mellan 1960 till 2006 med drygt 70 %, från 50 kg per person och år till 85 kg per person och år. Första delen av 1990-talet konsumerades ungefär lika mycket nötkött som tidigare för att sedan har en uppgående trend. Detta trots kriser som drabbat branschen såsom galna kosjukan vilket gav en nedgående trend i övriga Europa. Jordbruksverket förmodar att detta beror på att svenskar har större tillit än vad personer i andra länder har att livsmedelskontrollerna fungerar och att livsmedlen är säkra att äta. Den ökade konsumtionen av kött förklaras av Jordbruksverket sannolikt bero på den gynnsamma prisutvecklingen som gjort det billigare att köpa kött idag än tidigare. Enligt livsmedelsverkets rekommendation på 100-120 g kött per person och dag samt 38 g korv och charkprodukter blir det 54 kg kött per person och år. År 2006 siffra på 85 kg kött per person och år avser kött med ben och omräknat utan det samt svinn i olika produktionsled blir siffran någonstans mellan 60-65 kg per person och år.

2.1.8 Livestock’s long shadow – Environmental issues and options av LEAD – The Livestock, Environment and Development

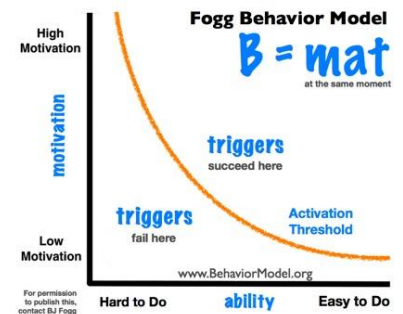
I avhandlingen beskrivs negativa aspekter av boskapshållningen. Boskapssektorn beskrivs stå för 18 % av utsläppen av växthusgaser mätt i motsvarande koldioxid vilket är en högre andel än transportsektorn. Av de antropogena utsläppen, de utsläpp som orsakats av människor, står boskapssektorn för 9 % av koldioxidutsläppen. Boskapssektorn är även den största antropologiska nyttjare av mark. 70 % av all jordbruksmark används till boskapssektorn vilket är totalt 30 % av den totala landytan på jorden.

2.1.9 Att ändra ett beteende

Volkswagen har gjort sig kända för sin tävling ”The fun theory”. I ett av deras experiment ville man motivera folk att sänka hastigheten när man kör bil genom att göra det roligt. På en gata sattes då en fortkörningskamera upp. De som höll hastighetsgränsen fick vara med i ett lotteri och fick chansen att vinna pengar från böterna från de som körde för fort. Under experimentets tid sänktes den totala hastigheten på den gatan.⁴

I New York Times skriver Annie Jia om att det är svårt att uppnå ett hållbart beteende ur miljösynpunkt då det finns ett glapp mellan attityd och handling. För att fylla den klyftan måste man undersöka barriärerna som står i vägen för handling. Barriärer som att inte veta vilken handling som ska genomföras, inte förstå nyttan eller ha felaktig information. Det går att påverka individuellt beteende som att släcka lampan, men inte att sluta köra bil eller äta kött. Mest effekt på miljön skulle en policyförändring vara eftersom det är viktigt för allmänheten. Forskning visar att sociala nätverk har betydande makt att ändra folks beteende. Dessutom påverkar ”face to face-kontakt” mer än till exempel skyltar vilket visades på en skola efter uppmaning till föräldrar att sluta ha bilen på tomgång när de skulle hämta barnen. Hon skriver även att det är mycket fokus på vad vi är emot istället för vad vi är för inom miljöfrågan.⁵

Dr BJ Fogg på Stanford University har utvecklat en beteendemodell som visar att för att ett beteende ska uppstå måste tre element sammanlöpa. Motivation, förmåga och utlösare. (se figur 1) Om något fattas uppstår inte beteendet.⁶ Han har även gjort ett diagram där ena axeln visar beteenden som ska upptas, öka, minska eller sluta och den andra axeln visar hur frekvent beteendet ska uppstå. Enligt den ”svarta stigen” där ett beteende ska avslutas för gott ska utlösaren som utlöser beteendet tas bort samt

Figur 1 Dr BJ Fogs beteendemodell

minska motivationen att utföra beteendet. Även att reducera förmågan att utföra beteendet, då om förmågan att göra det försvåras är risken för att beteendet ska utföras mindre.⁷ På den ”gröna stigen” där man ska anamma ett nytt beteende långsiktigt finns det två svårigheter, åtagande att förändras och fullbordande. Att ta sig an ett nytt beteende är resultatet av tre delar: motivation, förmåga och utlösare. Stegen är därför : 1. Höja motivationen 2. Öka förmågan genom att göra åtagandehandlingen enkel. 3. Utfärda utlösaren när 1 och 2 är i optimalt stadium. Till exempel kan utlösaren förenas med en existerande vana, den uppfattade förmågan kan ökas genom att göra beteendet enklare att göra eller kan omotivationen reduceras genom att göra beteendet mer bekant.⁸ Fogg beskriver även sin teori om den minimalt tillfredställande lösningen till den lägsta uppoffringen. Han menar att för att göra något krävs enkelhet vilket bygger på hur din sämsta tillgång är vid det tillfället. Det handlar om tid, pengar, fysisk ansträngning, eftertanke, socialt avvikande och ej rutinmässigt beteende. Uppfattad enkelhet är viktig, 40 min att laga mat känns jobbigt om du förväntat dig att det skulle ta 15 minuter men 40 minuter känns enkelt om du trodde det skulle ta 90 minuter.⁹

En utlösare är enligt Fogg nödvändig för att beteendet ska uppstå. Den kan vara extern som ett alarm eller komma från en daglig rutin såsom att gå genom köket kan få en att öppna kylan. En utlösare kan

⁴ <http://www.thefuntheory.com/2009/11/12/fun-theory-award-winner-speed-camera-lottery> 110411

⁵ <http://www.nytimes.com/cwire/2009/11/19/19climatewire-how-understanding-the-human-mind-might-save-16335.html> 110411

⁶ <http://www.behaviormodel.org/> 110411

⁷ <http://www.behaviorwizard.org/wp/all-previews-list/BlackPath-behaviors-preview/> 110411

⁸ <http://www.behaviorwizard.org/wp/all-previews-list/greenpath-behaviors-preview/> 110411

⁹ <http://vimeo.com/2094487> 110411

även vara en kedjereaktion, till exempel att få någon att gå 10 minuter om dagen kan leda till att personen köper ett par gångskor utan annan extern påverkan.

2.1.10 Vegetarisk kost

Människor behöver protein för cellernas uppbyggnad, för bildandet av hormoner, enzymer och delar av immunförsvaret. Protein är uppbyggt av aminosyror varav åtta essentiella aminosyror måste tillföras genom kosten eftersom kroppen inte kan producera dessa själv. Den aminosyrakombination som stämmer bäst överens med den som människor behöver finns i protein från animaliska födoämnen som kött, fisk, ägg och mjölk. Utesluts kött och fisk från kosten, såsom vegetarianer gör, behövs andra proteinrika källor tillföras. Vegetabilier såsom bönor, tofu och sojamjolk är till stor del tillräckligt. Kombinerar dessa med spannmål, ris, bröd eller pasta ger det ett fullvärdigt protein. Baljväxter, nötter, frön, särskilt solrosfrön och sesamfrön är rika på protein om än inte fullvärdigt. Gröna bladgrönsaker och potatis innehåller fullvärdigt protein men i små mängder.¹⁰

2.1.11 Baljväxter

Det mest proteinrika från växtriket är baljväxter som är ett samlingsnamn för bönor, linser och ärtor.¹¹ Dessa kan i kombination med bl.a. spannmål ge ett fullvärdigt protein som kan ersätta kött. Baljväxter är därför en viktig näringskälla för vegetarianer, då det inte går att bara sluta äta kött, det måste ersättas med något. Bönor innehåller dessutom ämnen som järn, b-vitaminer, kalium, kalcium, magnesium, selen och zink.¹² Bönor har blivit allt vanligare inom matlagning i Sverige och det finns ett stort utbud i livsmedelsaffärerna. GI-debatten kan ha bidragit till böornas framfart.¹³ GI-metoden innebär att man ska äta långsamma kolhydrater och där är bönor mycket lämpliga. Caroline Hofberg författaren till "Bönor" menar även att bönorna håller på att få upprättelse med "designerbönor" som Appaloosa och Calypsos till skillnad från de traditionella vita bönorna i tomatsås. Bönorna används på olika sätt i den vegetariska matlagningen. De kan t.ex. kokas, marineras och groddas. De kan användas i olika typer av rätter såsom grytor, röror, sallader och soppor. Av sojabönor kan det bli sojamjöl som kan användas för att berika t.ex. vegetariska färser, bröd eller pannkakor.¹⁴ Sojabönor kan även användas för att göra vegetariska sojaprodukter såsom tofu men även miso och tempeh. Flera baljväxter kan även groddas. Genom groddning ökar näringsvärdet och bönorna blir mer lättsmälta.¹⁵

2.1.12 Groddning

Groddning har troligtvis sitt ursprung i Asien där man groddat sedan flera tusen år tillbaka. I Europa har man groddat sedan 1500-talet – 1600-talet och då användes grodden i medicinskt syfte till exempel i samband med inflammationer. Under 1700-talet förekom även groddning ombord på båtar för att undvika skörbjugg som kunde uppstå hos sjömän vid brist på c-vitamin vid de längre resorna.¹⁶ Groddning fick ett uppsving under 1970-talet då man började grodda hemma. I boken Allt om groddar

¹⁰ Vegetariska kokboken Grundkokbok Förf Inga-Britta Sundqvist (1984) s20

¹¹ Evas bönbok Förf. Eva Adem (2007) s7

¹² Evas bönbok Förf. Eva Adem (2007) s6

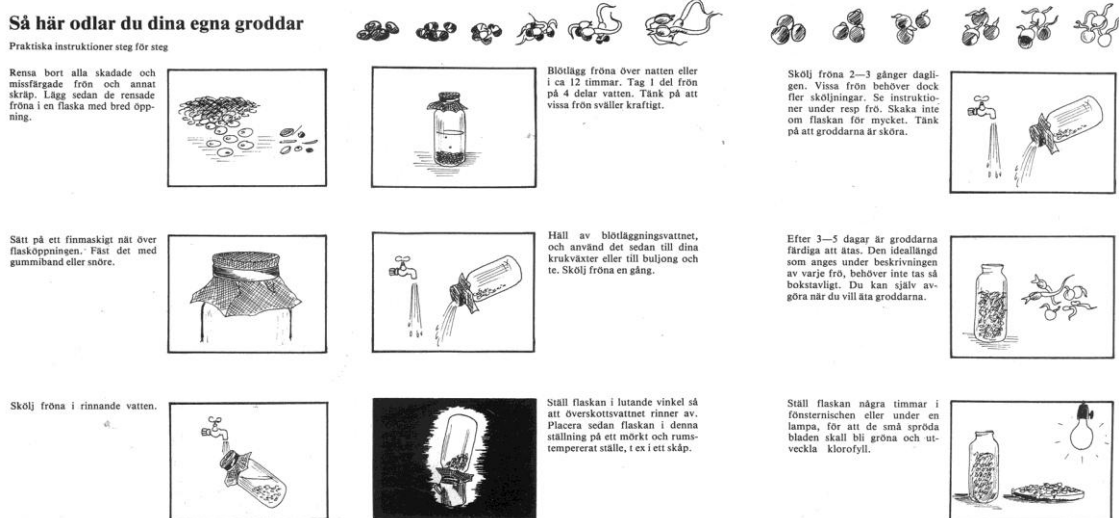
¹³ Bönor Förf. Caroline Hofberg (2008) s5

¹⁴ Vegetariska kokboken Grundkokbok Förf Inga-Britta Sundqvist (1984) s170

¹⁵ http://www.risenta.se/content/upload/lillabonboken_low.pdf s8 110504

¹⁶ Allt Om Groddar Förf. Per och Gita Sellmann (1978) s. 5

av Per och Gita Sellmann beskriver överläkare Karl-Otto Aly i förordet hur alla människor inte har tillgång till egen jord även om längtan efter att själv odla grönsaker finns djupt rotad hos de allra flesta. Boken tar även upp olika läkare och profeter som förespråkar groddning. De beskriver även olika metoder av groddning genom enkla handritade illustrationer. (se figur 2)

Figur 2 Beskrivning av en groddningsmetod i Allt om groddar från 1978

De olika börnorna, fröna, linserna, ärtorna och sädeslagen lämpar sig för olika metoder av groddning. Några ska blötläggas i flera timmar innan, några ska läggas på papper eller en handduk och några behöver planteras i jord efter ett par dagar. Gemensamt för alla är att de kräver vatten men mängden varierar från lätt duschning någon gång om dagen till att sköljas under kranen. Grundprincipen för groddning är sköljning, eventuell blötläggning i ca 6-12 timmar och sköljning upprepade gånger ca 3-6 dagar. Det som ska groddas bör stå i mörker¹⁷ för att sista dagen eller de sista timmarna ställas i solen och bli gröna. Under processen är det viktigt att luft kommer in till groddarna så att de inte möglar.

Man kan grodda flera olika sorters bönor, frön, sädeslag, ärtor och linser (i fortsättningen benämns dessa med förkortningen bönor*). Exempel på dessa är: alfalfafrön, adzukibönor, mungbönor, gröna linser kikärtor, sojabönor, bockhornsklöver, gula och gröna ärtor, vete, rödkålsfrön, rödbetsfrön, hirs, sesamfrön, råris och broccolifrön. Dessa kan groddas enligt metoder såsom flaskmetoden, blomkruksmetoden och biosnackmetoden. (se figur 3)

Flaskmetoden är en "hemmagjord" metod där börnorna* blötläggas i en glasflaska med stor öppning i flera timmar. Över öppningen fästs ett finmaskigt nät eller tyg med en gummisnodd som fungerar som en sil vid sköljning. Mellan sköljningarna ställs flaskan lutandes så att vattnet rinner av, till exempel i ett diskställ. Flaskan ska täckas över med handduk eller liknande för att groddarna ska stå mörkt.

Blomkruksmetoden är liksom flaskmetoden hemmagjord. Den innebär att börnorna* blötläggas i ett separat kärl för att sedan läggas i krukans botten förhindrar att de trillar igenom hålet och ett fat överst mörklägger. Därefter sköljer man rakt i krukans eller flyttar över till en sil och sköljer.

I **Biosnackmetoden** använder man sig av en produkt i flera våningar som kräver blötläggning i separat kärl. Den kan placeras i ett skåp för att groddarna ska få det mörkt. Den vattnas morgon och kväll och lämpar sig inte så bra för sojabönor och kikärtor som behöver sköljas flera gånger om dagen.

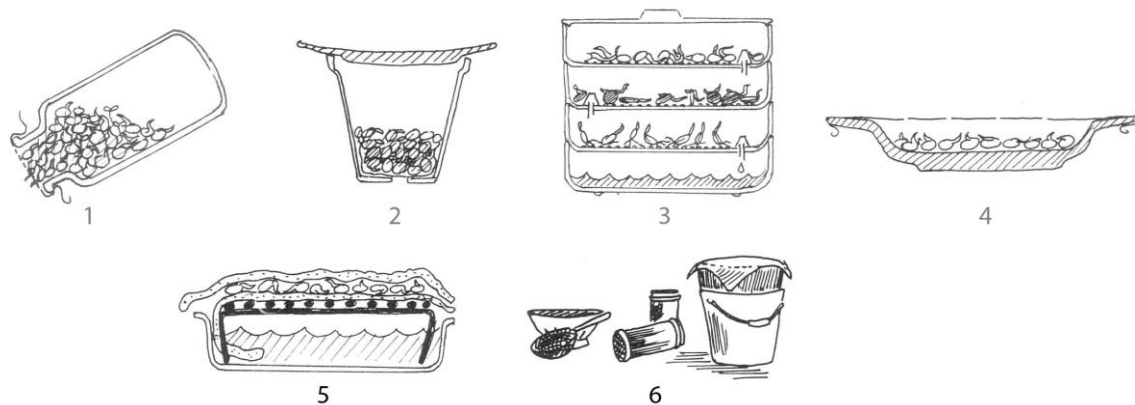
¹⁷ Allt Om Groddar Förf. Per och Gita Sellmann (1978) s.30

Krasse, rädisfrön, senapsfrön, linfrön och bovete är exempel på sorter som inte kräver blötläggning innan groddning. Några behöver inte heller sköljas utan duschning med sprayflaska räcker för dem. De kan groddas enligt biosnackmetoden, fatmetoden eller handduksmetoden.

Fatmetoden lämpar sig för bönor* som utsöndrar ett slags slem under groddning. På fatet sprids lika mycket bönor* ut som vatten och täcks med plastfolie som man gör hål i. Därefter vattnas de med hjälp av en sprayflaska. Fatet placeras mörkt till exempel i en påse som lämnas öppen.

Handduksmetoden kan användas på två sätt. En blöt handduk läggs på ett galler som placerats på en slags panna som fylls med vatten. Handduken har en del nere i vattnet och på den placeras bönorna* och läggs under ytterligare en handduk. Pannan fylls kontinuerligt med vatten så att handduken ständigt ligger i vatten, även den övre handduken fuktas med till exempel en sprayflaska. Ett annat sätt är att spraya båda handdukarna utan att ha en del nere i vattnet.

I ”Allt om groddar” beskrivs även hur groddning gick till i stor skala på 1970-talet såsom på hälsohem.

Figur 3. Flaskmetoden 2. Blomkruksmetoden 3. Biosnackmetoden 4. Fatmetoden 5. Handduksmetoden 6. Storskalig

2.2 Enkätundersökning

Enkätstudien riktades till och besvarades av de som ibland tänker eller har tänkt minska på eller sluta sin köttkonsumtion. Svaren visade att några av de som tänkt på att sluta äta kött och tänkt på djurens situation idag helst inte tänker på det på grund av det obehag det skapar. Studien påvisade flera olika orsaker till varför de tillfrågade tänkt tanken att sluta äta kött men inte gjort det. Oro uttrycktes över svårighet av att komma på och laga vegetariska rätter. Även att bo tillsammans med köttätare och att behöva laga olika middagar ansågs problematiskt. Kunskap om att få i sig tillräckligt med näring utan kött saknades och även motivation att lära sig. Svårighet på grund av oacceptans inom familjen nämndes också. Andra orsaker till varför de tillfrågade inte slutat äta kött var för att det var obehagligt att ändra på vanor och jobbigt att anses som ”speciell” på bjudningar. Kött ansågs också vara för gott för att sluta äta och att vegetarisk mat inte var tillräckligt god. Andra skäl var att vegetarisk mat skulle vara dyrare och att det krävs mer planering för att göra vegetarisk mat. Att det var sämre åtkomlighet på restauranger och svårt att hitta alternativ ansågs också vara problematiskt.

Anledningar som skulle kunna få de tillfrågade att sluta äta kött var hälsoskäl, om köttet innehöll något farligt eller om det funnits ett alternativ som var lika gott och billigt som kött och innehöll lika mycket näring. Även att utsättas för skrämselfekt, att tvingas in i ett slakteri eller ett uppvaknande

som inte går att blunda för troddes vara anledningar som skulle kunna få dem att sluta äta kött. Enkla alternativ i vardagen, en bra vegetarisk kokbok eller liknande ”ICA’s billiga veckan” ansågs vara andra skäl. Om alla andra hade slutat äta kött eller om myndigheterna hade förbjudit det hade någon tagit efter. Önskan om stöd från familjen uttrycktes också som anledning samt om man tydligt hade kunnat se konsekvenserna av sin köttkonsumtion.

De tillfrågade svarade att de i dagsläget inte rakt tagit avstånd från animaliska produkter i större utsträckning, endast någon använde inte päls. Däremot undveks saker som ansågs oaptitliga såsom animaliskt fett, inälvor och löss. Någon åt inte häst på grund av relationen genom ridningen. Andra saker som undveks var rött kött på grund av hälsoskäl och någon undvek att köpa utländskt kött. Av enkäten framgick även att en del inte vet vad begreppen vegan och vegetarian innebär och kan inte till fullo beskriva dessa. Det förekom förväxling av orden och olika syn på om en vegetarian och vegan till exempel bär päls och läder och om en vegetarian äter fisk.

2.3 Diskussion förstudie

Argument som framkom i förstudien för att vara vegetarian var bland annat Tom Regans filosofi i Tomma burar om att djur liksom människor har rättigheter till sitt liv, sin kropp och till frihet. Dessa rättigheter var något de kunde kräva eftersom de är berättigade till dem vilket skiljer sig från att kräva någon på pengar. En anledning till att ifrågasätta köttätandet framkom också av att förhållanden inom djurhållningen inte kontrolleras tillräckligt och därför inte kan garantera att lagar och regler efterföljs. Om personer äter kött i tron om att djuren har det bra borde det alltså kunna ifrågasättas eftersom det inte genomförs tillräckligt många kontroller för att garantera detta. I filmen ”If slaughterhouses had glass walls everyone would be vegetarian” visas hur djur behandlas inom köttindustrin. Det ovarsamma behandlandet och det lidande djuren utsätts för kan leda till att det kan ifrågasättas om människor borde äta kött. Detta visas även i utredningen ”Världens bästa djurskydd” som beskriver hur griskultingar kastreras utan bedövning och hur de utsätts för lidande. Den negativa inverkan djurhållningen har på miljön är ytterligare ett argument till att bli vegetarian. ”Livestock’s long shadow” redogör för hur stor skyldighet köttindustrin har på miljön. Jordbruksverket beskriver även att konsumtionen av kött har ökat de senaste årtiondena och att vi äter mer kött än livsmedelsverket rekommenderar. Detta visar på en ohållbar utveckling både ur hälsoperspektiv och ur miljöperspektiv. Demoskopsundersökningen visar att fler kvinnor än män är vegetarianer i Sverige och att åldersgruppen som har störst andel vegetarianer och veganer är mellan 15 och 24 år. Det tyder på en uppgående trend och att det kommer bli allt vanligare med vegetarianer och vegetarisk mat i framtiden. De viktigaste aspekterna för att få personer att äta mer vegetarisk mat var om maten ansågs vara mer hälsosam och även i viss mån av hänsyn till djuren eller om den ansågs ha lägre miljöpåverkan. Undersökningen tydde även på att fler blivit intresserade och öppna för vegetarisk kost det senaste året. Enligt undersökningen ”Once you know something, you can’t not know it” blir personer ofta vegetarianer på grund av känslomässig anknytning. Vegan blir man först efter en tids vegetarianism och med mer rationell anknytning, ofta i samband med mycket läsande. Därför kan man i detta projekt lättare påverka och underlätta till vegetarianism än veganism. Trots att det till stor del är veganism som diskuteras i undersökningen kan det appliceras även på vegetarianer då båda har tagit avstånd från animaliska produkter om än i olik utsträckning. Synen på djurrättsförespråkare är att de är extremister och irrationella vilket enligt Tom Regan beror på att köttindustrin sprider information från sina maktpositioner. I Barbara McDonalds intervjuer beskriver även veganerna hur de ändrat sitt tillvägagångssätt för att bli trevligare bemötta.

Vid en vegetarisk kost blir tillförseln av protein extra viktig då protein till stor del kommer från animaliska produkter. Eftersom baljväxter i kombination med andra livsmedel kan ge de näringsämnen som finns i kött är detta ett lämpligt område att arbeta vidare inom. Detta eftersom köttätare då kan garanteras ett komplett näringsintag vilket var ett bekymmer som framkom av enkätundersökningen. Baljväxter kan förädlas och användas på flera olika sätt varav groddning är ett område som varit vanligare tidigare och är en metod som kan uppfylla näringsintagskraven och därför kan vara intressant för projektet att jobba vidare med.

När ämnen som vegetarianism diskuteras kan det uppstå problem när det gäller källor och objektivitet. Mycket av den litteratur som finns är skriven av personer som har ett intresse i att framställa vegetarianism som sanning eftersom de själva delar den åskådningen. Då syftet med projektet är att uppmuntra till vegetarianism framställs dessa argument tydligare än motargumenten eftersom sådana motarbetar syftet och inte hör hemma inom projektets ramar. Litteraturstudien innehåller dock inte bara källor från djurrättsförespråkare och organisationer. LEAD som skrivit "Livestock's long shadow – Environmental issues and options" stöds av bland annat EU, FN och Världsbanken som är gränsöverskridande organisationer och saknar personliga agendor.

Studien innefattar en film, "If slaughterhouses had glass walls everyone would be vegetarian" som inte visar bilder från svenska industrin. Filmen visar trots det en bild av hur djuren kan behandlas och belyser därför något viktigt inom köttindustrin. Svenska förhållanden beskrivs om hur grisar kastreras utan bedövning och att kontroller av djurhållning inte efterlevs i Sverige. Djurens Rätts demoskopundersökning visar att intresset för vegetarisk mat ökar och att det finns olika argument som skulle kunna få icke-vegetarianer att äta mer vegetariskt. Detta ger tillsammans med enkätstudien projektet en öppen ingång som kan ge flera tänkbara utfall. Enkätstudien kan mest fungera som en inspiration och äger ingen vetenskaplig tyngd då endast tolv personer besvarade denna. Därför kan inte definitiva slutsatser dras men enkäten kan ge en bild av möjliga svar och tankegångar hos målgruppen och ger en grund att utgå ifrån.

2.4 Slutsatser förstudie

Flera argument finns till varför människor bör vara vegetarianer. Köttindustrin påverkar miljön väldigt negativt och en vegetarisk kosthållning hade gynnat miljön. Djur behandlas inte bra inom djurhållningen och för att djuren ska garanteras ett bra liv måste människor sluta använda dem för egen vinning. Svårigheten ligger i att övertyga och få andra att lyssna på dessa argument. För att kunna påverka någon bör fokus ligga på personer som uttryckt tankar kring vegetarianism och även på personer som har något intresse för matlagning eftersom skillnaden mellan köttätare och vegetarianer handlar om kost. Dessutom visar litteraturstudien att man med fördel kan uppnå önskat beteende genom att fokusera på att starta ett nytt beteende snarare än avsluta ett befintligt. För att kunna nå målgruppen kan utgångsläget komma från enkätresultatet där deras tankar om vad som idag hindrar dem från att bli vegetarianer och vad de tror skulle kunna få dem att bli vegetarianer framkommer. På så sätt kan projektet resultera i en produkt som passar målgruppen och lever upp till syftet att uppmuntra eller underlätta för människor att minska sin köttkonsumtion. Studien har även visat att det finns en poäng i att inte skylta med vegetarianismen och projektets slutprodukt kan därför vinna på att fungera som ett vegetariskt hjälpmedel utan att faktiskt utge sig för att vara just detta. Människor kan tillgodogöra sig fullvärdigt protein genom att kombinera rätt saker ifrån växtriket. Baljväxter är det mest proteinrika som inte är en animalisk produkt och kan tillgodose människors proteinbehov och är därför ett intressant område för projektet. Det finns ett flertal sätt att förädla och förtära baljväxter på och de är en stor del av dagens vegetariska rätter. Groddning är en metod som ökar näringsvärdet och gör bönorna mer lättsmälta. Metoden stämmer in på att vara hälsosam och ha låg miljöpåverkan vilket

kom fram av förstudien var de aspekter som skulle kunna få personer att äta mer vegetariskt.

2.5 Konkretisering av projektet

För att kunna genomföra projektet och arbeta utifrån produktdesignmetoder krävs en designbrief som definierar projektets parametrar och beskriver vad projektet ska resultera i. Inledningsvis skrevs en designbrief som innehöll syftet med projektet som beskrivs tidigare i rapporten, dvs att få människor att sluta äta kött vilket i sin tur skulle resultera i en förbättring för djur. (se bilaga C) Efter förstudien ägde en mittpresentation rum där nya infallsvinklar av projektet framkom. Det blev tydligt att det var en lång bit kvar att hitta en produkt som skulle få människor att bli vegetarianer. Förstudien resulterade också i flera aspekter som visade på svårigheter i att ta fram en sådan produkt. Förslag från lärare och kurskamrater var att ändra målsättning från att människor skulle bli vegetarianer till att underlätta vegetarisk matlagning. Detta var ett mer överskådligt fokusområde och hade en tydligare och större möjlighet att sammankopplas med produktdesign. En produkt som skulle uppmuntra människor att bli vegetarianer – en livsstilförändring, ställs det väldigt höga krav på. Därför sammanställdes en ny designbrief med fokus på att uppmuntra till eller underlätta vegetarisk matlagning – snarare än att uppmuntra och underlätta för personer att byta permanent till en vegetarisk livsstil. (se bilaga D)

2.5.1 Funktionsanalys

För att förtydliga designbriefens krav och syfte sammanställdes en funktionsanalys som kort redovisar de viktiga delar som slutprodukten skulle uppfylla. Klasserna som avses är HF – huvudfunktion, Ö – önskvärd funktion samt N – nödvändig funktion.

Funktionsområde	Funktion	Klass	Anmärkning
<u>Basfunktioner</u>	Underlätta vegetarisk matlagning	HF	
	Uppmuntra till vegetarisk matlagning	N	
<u>Semiotik</u>	Förtydliga användning	Ö	
	Erbjuda upplevd förenkling	Ö	Av vegetarisk matlagning
	Informera om näring	Ö	I vegetarisk mat
	Informera om energiåtgång	Ö	Vid producering av vegetarisk mat i förh t kött
<u>Marknad</u>	Erbjuda instruktioner	Ö	Om handhavande
	Vara nytänkande	N	
	Vara målgruppsanpassad	N	
	Äga "vanlighetskänsla"	Ö	För att kunna attrahera köttätare
	Visa fördel	Ö	Med vegetarisk mat i förh t kött
<u>Ergonomi</u>	Uttrycka positivitet	Ö	Av vegetarisk mat snarare än negativt med kött
	Underlätta hantering	Ö	
	Vara användarvänlig	Ö	
<u>Konstruktion</u>	Underlätta rengöring	N	
<u>Övrigt</u>	Skapa intresse för vidare vegetarisk matlagning	Ö	

3 Designprocess

Denna del av rapporten beskriver designprocessen som genomfördes efter förstudien och som hade som syfte att ta fram en produkt som levde upp till de utsatta kraven.

3.1 Metodval för designprocessen

Vid research och idégenerering är det viktigt att utgå från projektets kärna. Större områden kan tendera att smälta ihop med varandra och där kan en designbrief och en funktionsanalys hjälpa till att hålla fokus. I detta projekt användes dessa som en slags checklista för att under projektets gång kunna stämma av att det tas hänsyn till alla punkter.

Brainstorming med tredje årets studenter vid programmet Produktdesign från Malmö Högskola har använts vid ett flertal tillfällen i designprocessen och fungerat som en språngbräda och som ett diskussionsforum. Olika idéer har kunnat testas och lättare kunnat analyseras utifrån ett från projektets utomstående perspektiv. Brainstormingtillfällena beskrivs mer ingående längre fram i rapporten.

Skissning är ett av designerns främsta hjälpmedel. I detta projekt har skissning använts för att samla och konkretisera koncept på ett överskådligt sätt och som ett kommunikationsmedel med andra för att kunna diskutera. Skissandet har skett i olika faser och haft varierande fokus.

Ytterligare litteraturstudie har varit nödvändig efterhand som projektet fortgått. Detta för att undersöka de specifika områden som visat sig relevanta för slutprodukten först efter en bit in i processen. Exempel på dessa är tillverknings teknik, vegetarisk mat och groddning.

Marknadsanalys har använts som ett verktyg för att kunna positionera ut produkten. Framst sökning på internet efter liknande produkter inom samma område har gjorts då en större bredd lättast hittas här samt att personliga åsikter kring dessa upptäcks bland personer som bloggat kring dem.

För att få en uppfattning om fysisk storlek på koncept och idéer har skissmodeller i kartong gjorts. Detta material har varit lämpligt för de typer av former som har undersökts. Olika principer har också på ett snabbt sätt kunnat provas.

En empirisk studie kring hur man groddar genomfördes då projektet tog riktning mot groddkulturen. Befintlig produkt undersöktes genom användning och alternativ groddteknik provades. Detta var nödvändigt för att i praktiken veta hur groddning går till och för att upptäcka potentiella problemområden.

Som ett slutgiltigt kommunikationsmedel fungerar presentationsmodellen eftersom den visar i verkligheten hur den riktiga produkten ska se ut. Denna gjordes i en verkstad och avslutande justering av produkten kunde upptäckas här. Känsla av storlek och material ges på ett sätt som till stor del påminner om en fabriksstillverkad produkt.

3.2 Brainstorming

Efter förstudien genomfördes tillsammans med tre studiekamrater från tredje året på Produktdesignutbildningen på Malmö Högskola en brainstorming, vilket gav en uppdelning på två köttätare och två vegetarianer. Det diskuterades mycket kring uppfattningen av vegetarianism och det enades om att statusen behövde höjas och att den vegetariska maten behövdes göras mer attraktivt. Detta eftersom det än idag finns en uppfattning hos många att vegetarianer är annorlunda på fler sätt än genom kosten och skiljer sig från "den vanliga människan" som äter kött, t.ex. i livsstil, klädstil och intressen. Det togs upp att projektet kunde lägga fokus på att fler skulle äta vegetariskt än att några skulle bli vegetarianer helt. En teori framfördes om att göra vegetariskt "spännande" som sushi, fondue eller diverse temarätter såsom tacos. Där kunde maten bli "en kul grej" och det skulle inte fästas så mycket fokus på att det faktiskt var vegetariskt, ett sätt att smyga in det vegetariska utan skylta med det på ett sätt som kan skrämja bort vissa köttätare. Samtidigt diskuterades kring att tydligt visa fördelarna av att välja vegetariskt, till exempel att ur miljösynpunkt visa att ett vegetariskt alternativ innebar en 100% lägre energiförbrukning. Även fördelar på individnivå kunde vara viktiga att få fram som konsumenten kan tjäna på t.ex. att något är billigt eller nyttigt. Under brainstormingen användes post it's och det kom fram några öppna koncept som kunde underlätta matlagning eller göra det mer attraktivt (se figur 4). Dessa var bland annat "köttkvarn", formar till vegetariska biffar och snabbmatkulturinspirerade, en effektivisering av matlagningen. Andra var délidisk som strävade åt en förfining av den vegetariska maten samt en tydlig process där användaren kan följa den vegetariska maten hela vägen till skillnad från köttet.

Figur 4 Post it's med olika koncept framtagna vid brainstorming

3.3 Tankekartor och idégenerering

Av förstudien framkom olika tankar kring vad som kan uppmuntra en människa att göra förändringar i sitt liv. De olika orden var: *Etapp* - som innebär att små steg tas för att nå fram till målet, *Gemenskap* – att förändras tillsammans med någon genom stöd och inspiration, *Förebilder* – att uppmanas att förändras på samma sätt som en person man ser upp till samt *Belöning* – att sträva efter något med vetskap om att belöning väntar. För att få en tydligare bild över orden strukturerades dessa upp i mindmaps. Även för att få fram olika tänkbara infallsvinklar och hitta inspiration hos andra befintliga lösningar.

Etapp – Levels i tv-spel med, åldersgränser, årskurser med betyg, idrottsmålsättning, Anonyma alkoholister, forum, skidbackar, duktighetskänsla, tillfredställelse vid uppnådd etapp och motivation att fortsätta för att nå nästa.

Gemenskap – Tillhörighetskänsla, bostadsort – förståelse, buddysystem, idrottslag – dela glädje och sorg, musik – stil, politik – åsikter, ålderskategorier, viktväktarna – stöd och inspiration, motivation, kompisarmband, vigselring – visa tillhörighet, delade minnen, forum.

Förebilder – fiktiva karaktärer, kändisar, artister, föräldrar, vänner, äldre, dietist, vetenskapsmän, idrottsmän, religiösa.

Belöning – Egen belöning vs från någon annan, beröm, uppdateringar på nätet, pris, pokal, diplom, bättre hälsa, fakta, uppmärksamhet, present, positiv känsla, eftersträvas, kunna se skillnad.

Det framgick att motivation var en röd tråd och kunde tillämpas på samtliga begrepp. Varje metod för att genomföra livsstilsförändring kräver motivation och det blev tydligt att det var olika begrepp kring detta som tagits fram. En mindmap kring motivation generade i följande ord.

Motivation – Inspiration, belöning, förebild, mål, beröm, uppmuntran, gemenskap, fakta, eftersträva, råd och tips, stöd, framsteg.

Vidare fokuserades kring olika problem från enkäten och dessa utvecklades i ord med mindmaps. Följande problem valdes utifrån att de nämndes ofta samt för att få en bredd på problemen och blanda praktiska, sociala och mentala problem. Övriga synpunkter passades in från enkäten och jag associerade fritt kring begreppen.

Jobbigt att ändra vanor – meningsfullhet, anger management, miljöpåverkan, rökning, motion, planering, psykologiska mönster, motivation, inspiration, mål belöning.

Jobbigt att vara speciell – få andra att förstå att det inte konstigt att vara vegetarian, få andra intresserade, vanligare med vegetariskt utan att vara vegetarian höja status

Svårt att laga vegetarisk mat – kan inget om bönor, vet ej hur man får i sig näring, känner ej till vegetariska rätter, svårt att få gott, kött är huvudingrediens, vegetarian = bara grönsaker. Göra: roligare, billigare, nyttigare och lättare.

Näringsbristrädsla – personlig förlust, okunskap, självförtroende, uppfinningsrikedom, utforskat område, hälsa.

Känns inte som man kan göra skillnad – ser inte orsak och verkan, behöver inspiration och motivation, resultat, övertygelse, hopplöshet.

3.4 Konceptualisering och idégenerering

För att koppla samman de olika problemen med produktdesign byggde jag vidare utifrån dessa och tog fram koncept på produkter. Nedan beskrivs tio av dessa koncept. (se figur 5)

Koncept 1 anspelade på att en belöning i form av ett positivt ljud skulle fås då man valt vegetarisk mat och ett negativt ljud kom då man ätit kött – grisen får ont.

Koncept 2 var ett slags kärl där recept på vegetarisk mat står och därmed gör de mer lättillgängliga.

Koncept 3 visar orsak och verkan mellan att välja vegetariskt eller kött utifrån t.ex. koldioxidutsläpp.

Koncept 4 innebar att man ska avge ett löfte som skulle fungera som motivation att hålla en vegetarisk kost.

Koncept 5 anspelade på att göra matlagningen roligare genom att man krossar maten istället för att hacka den.

Koncept 6 var en veckomatsedel där information om näringsämnen finns och de ska placeras in på de olika dagarna för att garantera en komplett kost.

Koncept 7 var ett hjälpmedel för att underlätta tillagning av vegetariska biffar som annars har en tendens att falla sönder.

Koncept 8 byggde på etappidén, efter varje steg mot vegetarianism man tar får man en berlock till sitt armband som belöning.

Koncept 9 syftade till förebildsidén och tanken var att för att bli vegetarian kunde man följa en person man ser upp till som är vegetarian till exempel Pamela Anderson eller Paul McCartney.

Koncept 10 skulle underlätta matlagningen genom att man kunde göra teoretiska rätter innan man tillagade de riktiga för att se om de var t.ex. tillräckligt näringsrika.

Figur 5 10 Skisser av koncept på produkter utifrån olika problem

Av dessa 10 koncept kunde en sällning göras utifrån vilka möjligheter de har att nå ut och påverka.

Koncept 1,3,4 och 9 uppfyller inte huvudfunktionen som är att underlätta vegetarisk matlagning.

Koncept 1 och 3 har även en inriktning på det negativa med kött vilket skulle undvikas. Några av

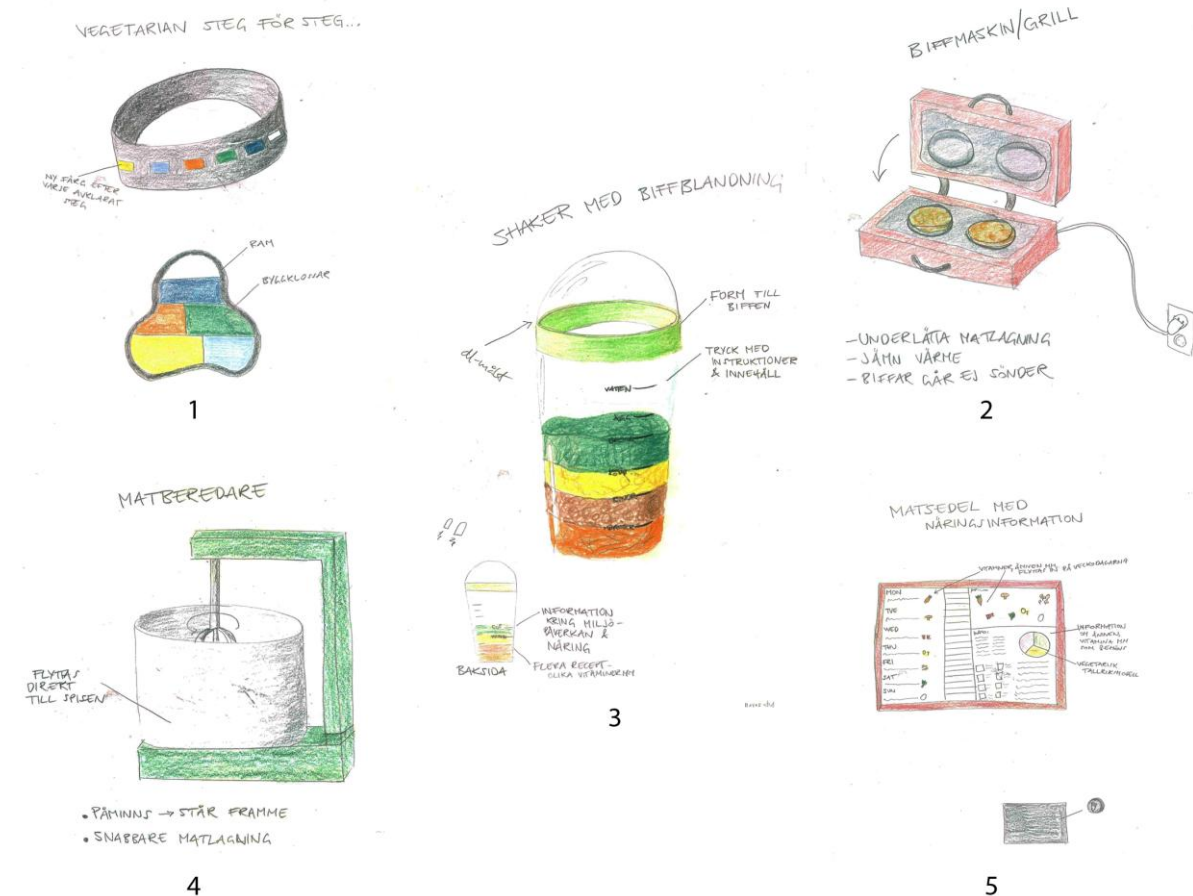
idéerna har dessutom mer fokus på det förra syftet med projektet som var att få människor att bli

vegetarianer permanent, dvs koncept 4 och 9 som även därför fick väljas bort. Koncept 5, 7, och 10

har ett väldigt begränsat användningsområde och var därför inte speciellt intressanta och kunde inte

riktigt leva upp till det som krävdes enligt funktionsanalysen. De som var intressanta var koncept 2, 6

och 8 eftersom de tillför något nytt och unikt samt har potential att uppfylla funktionsanalysens krav.

Figur 6 Fem olika koncept

Efter research om att ändra beteenden fortsatte idégenering kring produkter som skulle kunna resultera i detta. Fem koncept visualiserades varav några funnits sedan tidigare. (se figur 6)

1. Belöningsarmband eller byggsats där en ny bit tas efter varje steg mot vegetarian man tar. T.ex. kan första steget vara att sluta bära päls och äta foie gras etc.
2. Ett slags biffjärn som gör det enkelt att tillaga vegetariska biffar genom att de får en jämn värmefördelning samt inte riskerar att gå sönder så lätt eftersom de slipper vändas.
3. En "shaker" som tydligt visar recept och gör det lättare och roligare med annorlunda matlagning. Form för biffar i locket.
4. En matberedare som förkortar tillberedningstiden av t.ex. soppar och grytor genom att allt kan slängas ned i kärlet, hackas och blandas och därefter sätts direkt på spisen.
5. En matsedel med information om näring i olika vegetabilier och vad människor behöver för näringsämnen. Symboler för dessa sätts in i matsedeln och garanterar ett korrekt intag.

Utifrån dessa fem koncept genomfördes en brainstorming/konceptutvärdering med sex studiekamrater. Målet var att analysera koncepten, få fram nyttan av dem och optimera produkterna. Synpunkter som dök upp kring koncept 1 var att det framställde köttätning som ett missbruk och kunde få en negativ underton då "stegen" var en del i avvänjningen. Kring belöningsmomentet ansågs det både vara

”barnsligt med mutning” och en positiv sporrning. Tankar framfördes om att det skulle krävas ett sätt att få information om vad köttkonsumtion m.m. innebar samt att konceptet innebär att man visar upp vad man står för. Koncept 2 fick inte så positiv feedback då nyttan inte ansågs särskilt stor samt att den vegetariska kopplingen inte var så tydlig. Den typen av produkter ansågs också lätt kunna hamna i ett skåp samt att problemet med biffar som faller sönder lättare kan lösas med sammansättningen av receptet. Koncept 3 menades vara bra och nytänkande med recept på produkten samt upplevdes som ett koncept med stor möjlighet för vidareutveckling. Funderingar som kom fram var att den kunde ha plats för stavmixer och att den kunde vara en ”to-go-produkt”. Även fundering kring om man vill att vegetarisk mat ska efterlikna kött uttrycktes här. Koncept 4 utstrålade i likhet med koncept 2 inte någon särskild koppling till vegetarisk mat. Men den ansågs ha en nytta i att färre kärl behövdes och att den kunde användas till flera saker. En fördel var även att den kan stå framme på diskbänken och därigenom fungera som en påminnelse. Koncept 5 menades vara ett bra hjälpmedel, bl.a. eftersom tydlig planering kan leda till att man lättare går från tanke till handling. En svårighet med koncept 5 var att rekommendera ett rätt näringsintag görs då olika personer har olika behov. Konceptet ansågs även kunna vara jobbigt då man måste bokföra allt man äter samt att den skulle fungera som en inredningsdetalj och inte en info-board. En del av koncepten ansågs även lämpa sig som hjälpmedel för de som redan var vegetarianer snarare än något som uppmuntrar och gör någon icke-vegetarian nyfiken.

Koncept 1 sållades här bort för att det inte uppmuntrar eller underlättar vegetarisk matlagning. Bortsällning av detta kunde skett vid ett tidigare stadie men togs vidare för att det var nytänkande. Koncept 3 och 4 sållades bort eftersom de inte hade någon särskild idéhöjd eller upplevs ha någon särskild koppling till vegetarianism.

Efter brainstorming/konceptutvärderingen blev det tydligt att fler koncept krävdes. En vidare skissfas gjordes med grund i tidigare tankar om näring och att göra matlagningen roligare samt fokuserades kring hur befintlig vegetarisk mat ser ut. Research kring vegetarisk mat visade att baljväxter såsom linser och bönor ofta utgör en stor del i vegetariska rätter för att tillgodose proteinbehovet och inspirerade till några koncept. (se figur 7)

Koncept 1 – en hjälpreda i köket som pratar med dig och gör det roligare att laga mat

Koncept 2 – en förvaring av vanliga vegetariska ingredienser såsom bönor och linser

Koncept 3- ett marineringskärl för bönor som gör att de smakar godare

Koncept 4 – ytterligare ett sätt att visa recept på ett annorlunda sätt – skärbräda

Koncept 5 – en förvaring av bönor mm som samtidigt fungerar som en informatör

Koncept 6 – roligare matlagning i form av recept som påminner om en leksak där varje ingrediens ska passas i ett avsett hål

Koncept 7 – groddbalja som underlättar groddningsprocessen av bönor mm

Koncept 8 – ett vegetariskt nybörjar-kit med tillbehör och information

Koncept 9 – en handdriven produkt som underlättar hackning mm av grönsaker

Figur 7 9 koncept

Efter dessa tre konceptfaser bröts koncepten ner till några kärnvärden tillsammans med handledare då de flera delade samma princip:

- De med fokus på underlättning av beredning (vid tillagning av vegetarisk mat)
- De med fokus på näringsinformation (vad vegetarisk mat innehåller)

Några koncept hade båda principerna eller hade möjlighet att kombinera de båda. De som hade mest utvecklingspotential var koncept 5 och 7 som kunde kombineras. De bidrar både till tillberedning av vegetarisk mat samt information av vegetarisk mat, dvs bönor och linser mm. Dessa två utgjorde därför tillsammans ett koncept. Kvar som koncept var även koncept 3 och 5 från andra skissfasen, receptskålen och näringsinformationstavlan. Dessa tre utvalda koncept utvecklades något och sammanställdes för utvärdering.

Koncept: Receptskål

Mixerskål med olika enkla recept på vegetariska biffar

- ev. näringsinfo i form av färgkodning
- Tippfunktion?
- Ergonomiskt handtag?
- Biffpress/form?
- Upphängning för påminnelse i köket?
- Lock och/eller stabiliserande fot
- Placering av ev biff-form

Ej "To go" eller inbyggd mixerfunktion

- MIXA**
 - 400 g kokta sköldja kikärter
 - 1 ägg
 - 0,25 dl ströbröd
 - 0,5 hackad rödlök
 - 0,5 tsk sambal oelek
 - 1 krm salt
 - 0,5 krm svartpeppar
- BLANDA**
 - 50 g smulad fetast
 - 0,5 dl svarta oliver
- FORMA & STEK**
 - ca 8 biffar
 - 2-3 min/sida

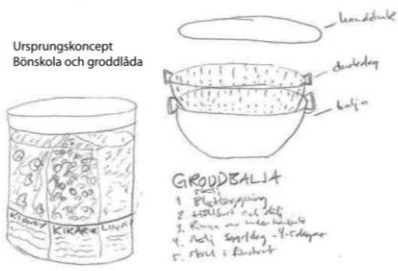
- Protein
- Järn
- B-vitamin
- B12
- C-vitamin
- E-vitamin
- K-vitamin
- Omega 3
- Zink
- Kalcium
- Magnesium

Receptskål: Ett hjälpmedel vid tillberedning av vegetariska biffar. Visar med enkel grafik olika recept och vad de innehåller för näringsämnen. Biffpress eller lock för att förhindra att biffarna faller sönder samt möjlighet för förvaring.

Koncept: Grodd

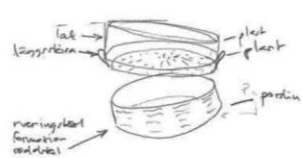
Ursprungskoncept
Bönskola och groddlåda

- GRODDBALLA**
1. Blandning
 2. Sätt i salt
 3. Rör om i vatten
 4. Håll i skugga - 4-5 dagar
 5. Rör om i skugga

KIKÄRTOR	KIDNEY	GENSIA	GRÖNSKA
0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0
1. 1. 1. 1.	1. 1. 1. 1.	1. 1. 1. 1.	1. 1. 1. 1.
2. 2. 2. 2.	2. 2. 2. 2.	2. 2. 2. 2.	2. 2. 2. 2.
3. 3. 3. 3.	3. 3. 3. 3.	3. 3. 3. 3.	3. 3. 3. 3.
4. 4. 4. 4.	4. 4. 4. 4.	4. 4. 4. 4.	4. 4. 4. 4.
5. 5. 5. 5.	5. 5. 5. 5.	5. 5. 5. 5.	5. 5. 5. 5.
6. 6. 6. 6.	6. 6. 6. 6.	6. 6. 6. 6.	6. 6. 6. 6.

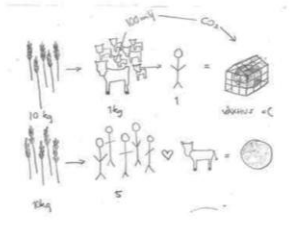
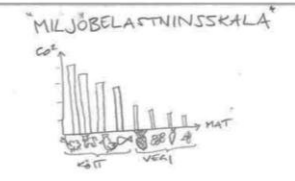
En snyggare groddodling som kan stå framme
Snygg grafik som gör att det nedre avrinningskärlet i porslin kan användas även som vanlig skål
Tydlig information om olika böner med näringsinnehåll, koktid mm
Användarvänlig funktion vid sköljning
Beskrivning av hur groddning går till

Koncept: Näringsinformation och recept på plåtburk

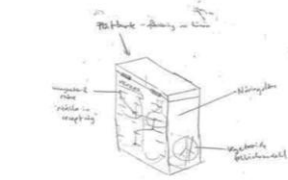
Ingen pekpinne - till skillnad från anslagstavla
Funktionell förvaring
Snygg - står framme och blir en påminnelse
Informativ

T.ex. näringsinfo på baksidan, vegetarisk tallriksmodell på sidan och recept fram till

Recept som går att variera - magneter för att markera ingredienser

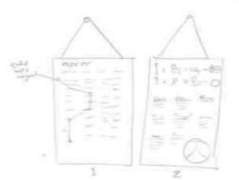
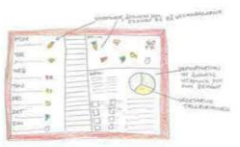

THE BEAN AINT MEAN!

1 Kikärtor	Kidneybönor	Svarta bönor
2 Gul lök	Rödlok	Purjolök
3 Sötbröd	Majonnäs	Potatisstärkelse
4 Fettsalt	Mozzarella	Halloumi
5 Ägg	Ägg	Ägg
6 Salt	Salt	Salt

MATSÄDEL MED NÄRINGSINFORMATION

Burk: En förvaring kombinerat med information. Ett annorlunda receptredskap där en alternativ ingrediens kan väljas. Även information om näring och miljöpåverkan. "Flingpaketsinformation".

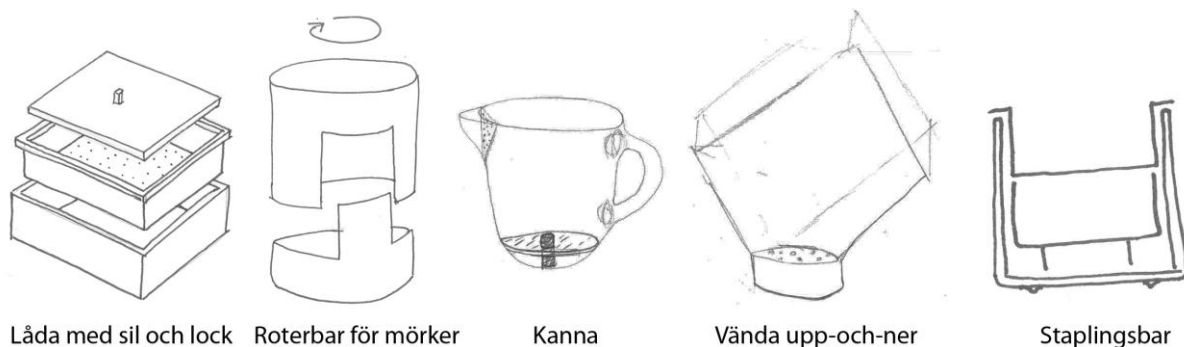
Därefter skedde vidare diskussion med studiekamrater. Koncept ”Receptskål” som tidigare fått bra reaktioner upplevdes nu som tråkig och det nya konceptet ”Grodd” upplevdes som mer intressant och nytänkande. Receptskålen påminde dessutom mycket om vanliga mixerskålar och nyttan i att ha recepten i anslutning till skålen var inte särskilt stor. Produkten signalerade även att vara till för vegetarisk matlagning vilket hade kunnat avskräcka och snarare anses vara ett hjälpmedel för befintliga vegetarianer snarare än att locka nyfikna köttätare. Det sista konceptet ”Burk” ansågs inte vara särskilt spännande. Förvaringsmöjligheten gav inte någon nytänkande känsla utan fungerade mer som en informationsplansch i burkformat. Även detta koncept kunde anses vara till för befintliga vegetarianer vilket inte hade inbjudit köttätare. Groddkonceptet kombinerade näringsinformationen och den vegetariska ”matlagningen” på ett sätt som inte utstrålade vegetarianism men ändå erbjöd en vegetarisk förankring. Detta koncept gick därför vidare eftersom en bred målgrupp kan nås, både kvinnor och män samt både barn och vuxna.

3.5 Vidareutveckling av groddlåda

Efter research kring groddning framgick att följande saker krävdes:

- Möjlighet för bönor* att ligga i blöt
- Möjlighet för bönor* att sköljas
- Möjlighet för bönor* att rinna av
- Luftig miljö
- Möjlighet till både mörker och ljus

Utifrån dessa parametrar skissades olika principer fram. (se bilaga B) De kan sammanfattas som fem olika principer. (se figur 8)

Figur 8 Skisser på olika principer till groddlådor

Låda med sil och lock – tillåter blötläggning och sköljning i samma kärl

Roterbar för mörker – släpper in ljus vid behov utan att ta bort en del av produkten

Kanna – tillåter blötläggning och sköljning i samma kärl

Vända upp-och-ner – tillåter blötläggning och sköljning i samma kärl

Staplingsbar – rymmer en större mängd bönor*

3.6 Marknadsanalys

Figur 9 Sammanställning av olika typer av produkter för groddning

På marknaden idag finns olika hjälpmedel för groddning att tillgå. De kan delas in i: (se figur 9)

- ”Glasburk upp-och-ner” som innebär att bönorna* blötläggs i burken och vänds sedan upp och ner för att vattnet ska rinna av. Materialen är således en behållare i glas med ett plastlock med ett nät i metall eller plast.
- ”Blötläggning i lock” fungerar på liknande sätt som ”Glasburk upp-och-ner” men har en större yta för bönorna* att ligga på. Material här är plast, både transparent och opak.
- ”Öppen” lämpas sig mest för bönor* som inte behöver sköljas såsom krasse. Dessa är i material såsom lera och plast.
- ”Hemmagjord” påminner om ”glasburk-upp-och-ner” men har ett tyg eller liknande för öppningen som fäst med en gummisnodd. Andra ”hemmagjorda metoder” är att sätta bönorna* i ett durkslag eller sil.
- ”Burk med lock” fungerar som ”blötläggning i lock” utan avrinning
- ”Flervånings” rymmer flera olika sorters bönor* samtidigt förutom vid blötläggning då endast ett kärl medföljer. Efter blötläggning förflyttas bönorna* till en våning för avrinning. De vanligaste material är i plast men även lera.
- ”Automatisk” är produkter som drivs av el och fungerar automatiskt utan inblandning efter den satts igång.

Vanliga metoder som används är den hemmagjorda glasburken och flervånings i plast. Den förstnämnda gör med sin smala öppning det något svårt att plocka ur de färdiga groddarna som växer betydligt i storlek. De kräver även placering på något som fångar upp vattnet, t.ex. ett fat samt behöver täckas av en handduk för att mörkläggas.

Flervåningsmetoden används ofta av personer som groddar men är inte en produkt som står framme. Den gömms i skåp eller under handduk för att stå i mörker och kan resultera i att en sköljning glöms bort. Materialet kan upplevas som skört och det är inte en produkt som anses vara ”en fin inredningsdetalj”.

3.7 Undersökande studie

För att få en bild av hur groddning fungerar genomfördes en empirisk studie av groddningsprocessen (se figur 10). För att se fullständig process se bilaga F och G.

- Problem att föra över linser efter sköljning från sildelen till blötlägningsbehållaren
- Problem att föra tillbaka linserna efter blötläggningen i silen
- Fuktig om fingrarna – ingen avsedd plats att hålla fingrarna på vid sköljning

Figur 10 Undersökning av befintlig groddlåda

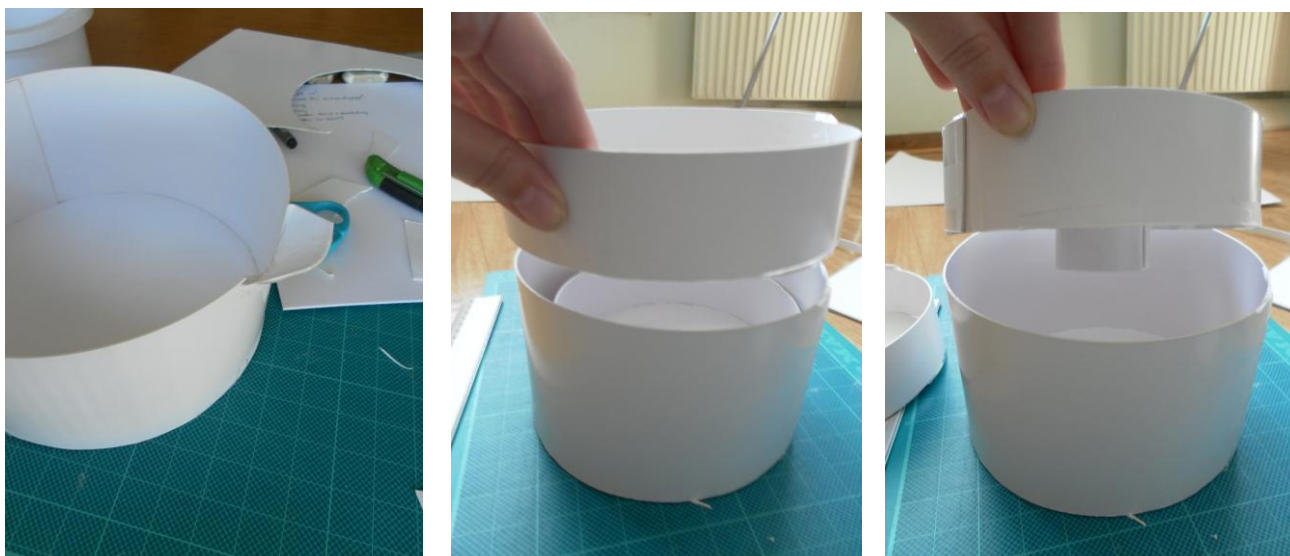
En alternativ metod med durkslag i skål provades för att undersöka möjligheten hos detta koncept.

Figur 11 Undersökning av alternativ groddmetod

Den befintliga produkten innebar några problem medan den alternativa metoden fungerade smidigare på flera sätt. En fördel var att det var lätt att skölja bönorna* i durkslaget då de har handtag att hålla i. (se figur 11) Eftersom att blötlaggningsen och sköljningen även sker i samma kärl behöver inte bönorna* flyttas vilket kan vara något svårt då de är blöta. Den här metoden innebar även att groddningen kunde stå framme eftersom den täcktes av ett lock (tallrik) och därmed fungerade som en påminnelse om sköljning.

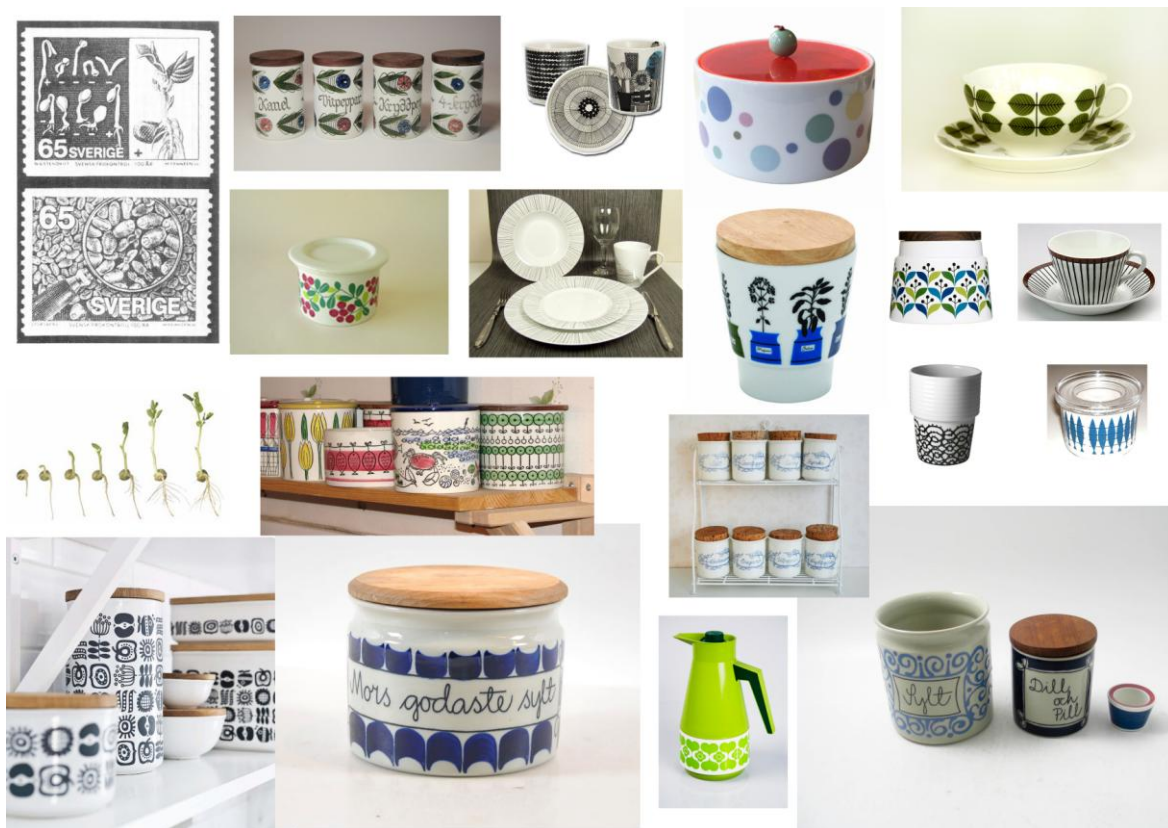
3.8 Skissmodeller

Figur 12 Skissmodeller i kartong

Utifrån den samlade kunskapen från research, marknadsanalys och groddningsstudien kunde beslut tas om att konceptet ”Sil med lock” var mest lämpligt. Detta eftersom den uppfyller allt nödvändigt som krävs vid en groddningsprocess som bl.a. möjlighet till sköljning, blötläggning samt mörker.

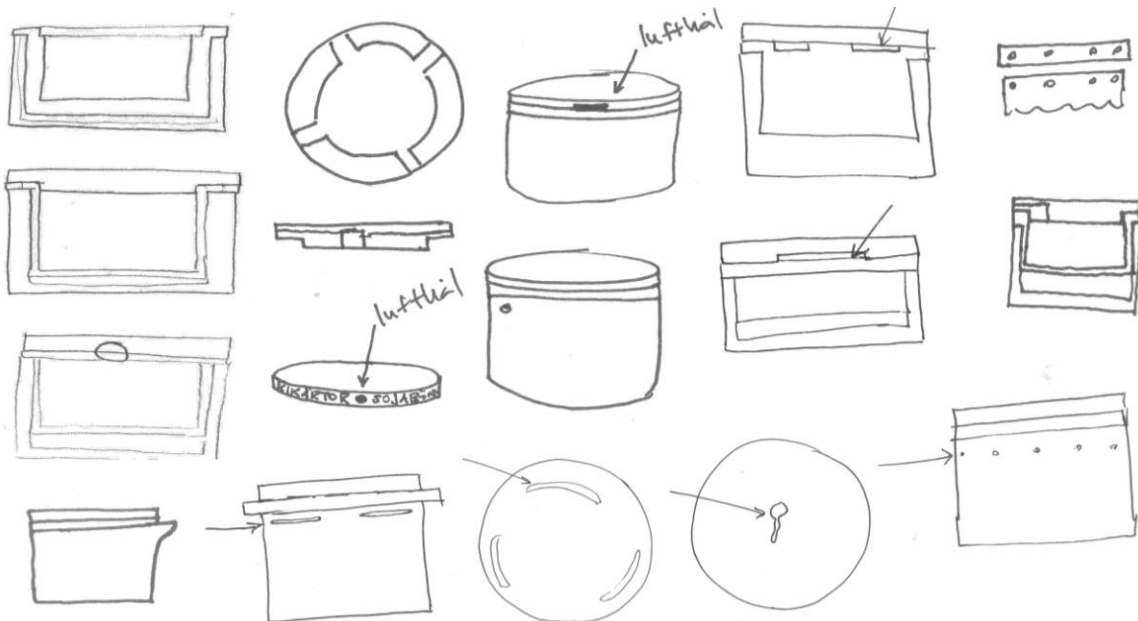
3.9 Inspiration

Figur 13 Imageboard av inspirationsbilder

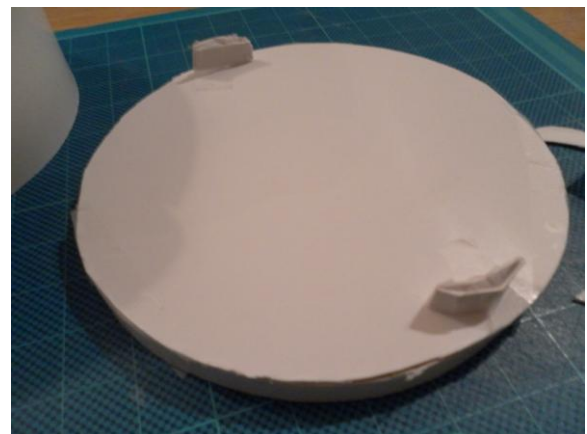
Vid formgivningen av groddlådan hämtades inspiration av porslinsföremål. Detta eftersom de är en typ av produkter som kan sparas länge i hemmet och används som en del av inredningen och som man alltså inte skäms för att ha framme. Dagens groddlådor äger inte dessa egenskaper, både form och material gör att de förvaras dolda. De som står framme bidrar inte till inredningen utan blir endast ett funktionellt verktyg som inte ser tilltalande ut. Porslinsföremålen i imageboarden har en tydlig anknytning till köksmiljö och innehåller värdefulla saker som kryddor eller förvaring av det som är viktigt att ha nära till hands. Dessa är drag som tilltalar en målgrupp som bryr sig om sitt kök, som trivs i att använda och vistas i det.

3.10 Vidare skissfas

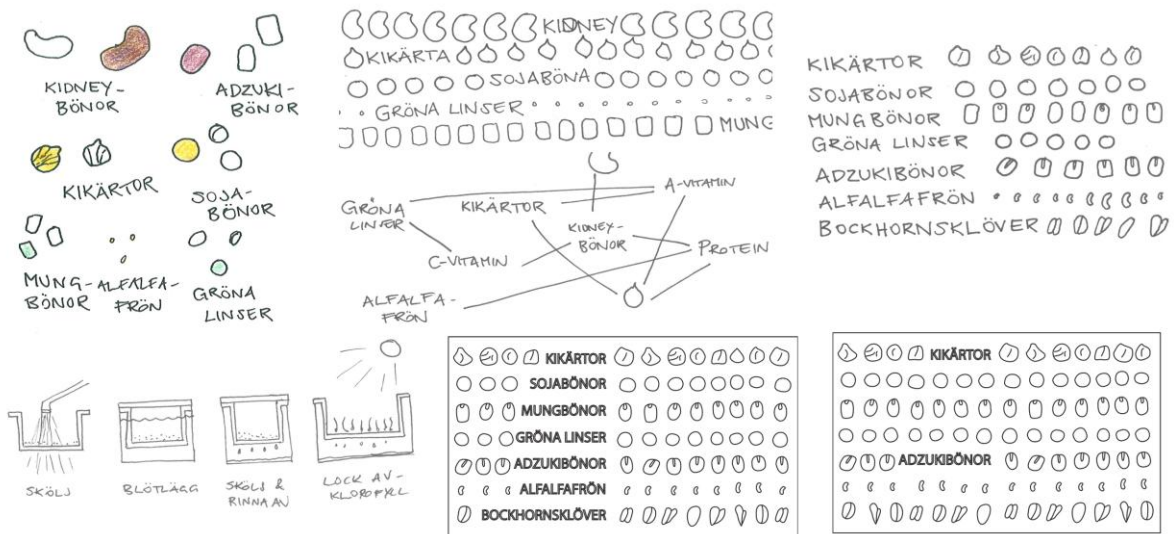
Figur 14 Skissning av lock och luftinsläpp

Efter principen med lock, sil och ett yttre kärl hade fastställts behövdes detaljering kring hur luftinsläppet skulle se ut göras. Locket skulle täcka ljuset men ändå tillåta ventilation. Skisser för hand och skissmodeller i kartong gjordes parallellt. Där igenom kom en lämplig princip fram som tillät silen att kunde ha utstickande "öron" som bär upp silen och därmed lämnar luft undertill mellan den och kärlet. För att uttrycket dessutom skulle påminna om ett klassiskt porslinskärl med lock fick locket inte sticka ut över kanterna. För att hållas på plats krävdes därför några stopp undertill på locket.

Figur 15 skissmodell av vidareutvecklingen

3.11 Mönsterskissning och formgivning

Figur 16 Skissning av mönster

Mönster undersöktes för att ge groddlådan personlighet men samtidigt för att fungera som information. Enligt funktionsanalysen ska slutprodukten både uppmuntra vegetarisk matlagning samt informera om näring. Då det är olika typer av baljväxter som groddas ansågs dessa vara lämpliga som utsmyckning eftersom det samtidigt signalerar vad groddlådan ska användas till och därmed fungerar som en berättelse. Mönstret anspelar även på äldre porslinsföremåls utseende som ger ett varmare och traditionellt uttryck.

Figur 17 Skisser på grafik och färgsättning

3.12 Modellbygge

Figur 18 Verkstadsarbete

Utifrån skisser och en ritning påbörjades modellbygget. Här kunde detaljer utarbetas såsom storlek på ”öronen” på silen. Mönstret kunde även testas i 3D vilket gav en tydligare bild och justeringar kunde genomföras. Modellen gjordes bland annat med hjälp av laserskärare i material som MDF och plexi. Vidare ytbehandlades modellen med spackel, sprayfärg och täcktes till sist med gnuggisar.

4 Resultat

4.1 Produkten

Figur19 Presentationsmodell med locket på

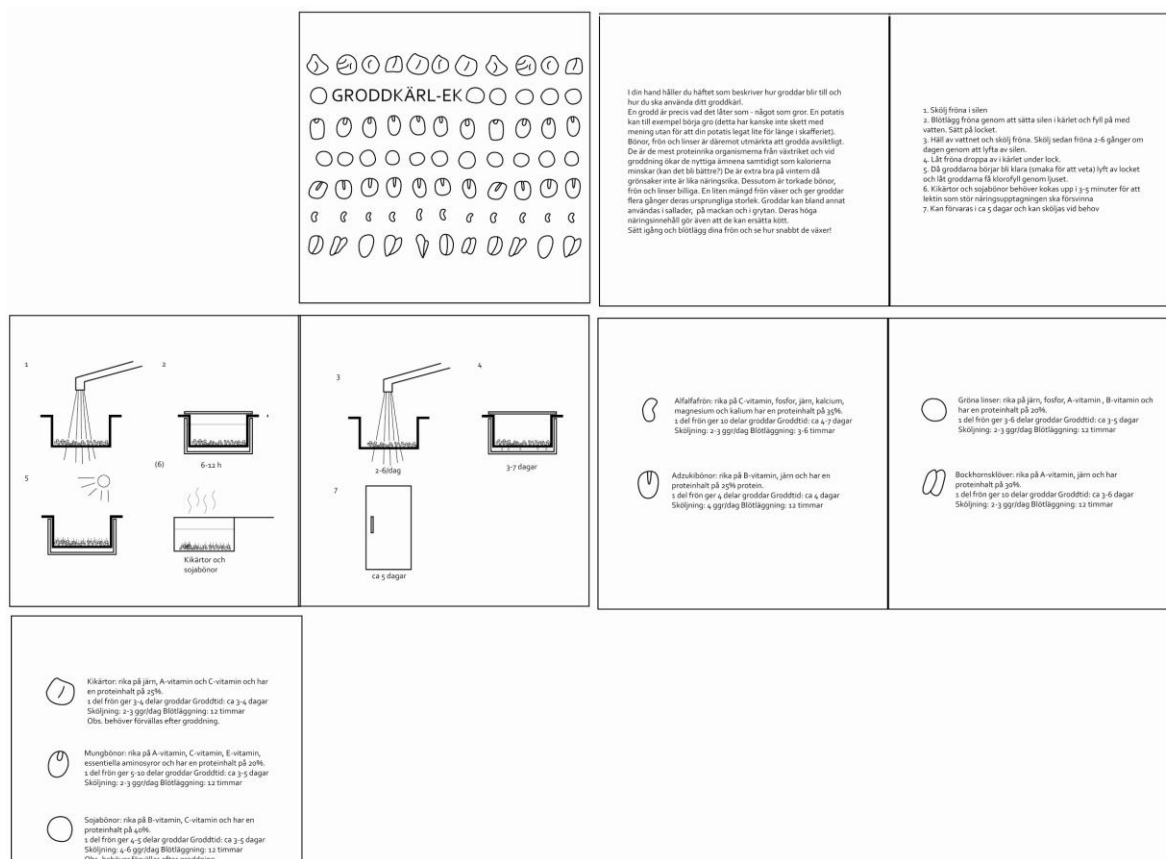
Figur 20 Produkten i användning

Figur 21 Presentationsmodell med de olika delarna var för sig, lock, kärl och sil

Figur 22 Produkten i användning

Figur 23 Informationshäfte som medföljer produkten

Produkten har fått namnet GRODDKÄRL-EK. Det kombinerar ordet kärl, istället för låda, med ek som syftar till lockets material. Tillsammans bildar det kärlek för groddar som ger en positiv ton till tillberedningen av den vegetariska maten. Enligt BJ Fogg når man större framgång genom att uppmuntra till ett nytt beteende snarare än att avsluta ett befintligt. Groddkärlet lever upp till detta genom att inspirera till ett nytt beteende, dvs. groddning. Groddkärlet uppmanar även till användning och konsumering av bönor, frön och linser som för många köttätare kan vara relativt okända. Genom att ta upp en vana som att använda en ny typ av livsmedel till en sak som groddning, kan det leda till vidare användning av dessa livsmedel inom andra typer av matlagning. Det kan vara ”utlösaren” till en kedjereaktion som nämns i förstudien kring att ändra ett beteende enligt BJ Fogg. I broschyren som följer med står en tydlig beskrivning om hur groddning går till för de sju mest vanliga bönderna att grodda*. Där framkommer även vilka näringsämnen de innehåller där bl.a. proteinhalten framgår. De som är rädda för att inte få i sig tillräckligt med näring och inte är så pålästa om vilka livsmedel som innehåller vilka näringsämnen kan enkelt läsa sig till detta i broschyren.

GRODDKÄRL-EK har fått ett unikt utseende i jämförelse med andra groddningshjälpmedel. Materialen porslin och trä ger produkten en känsla av kvalitet och en mer hållbar känsla. De har stor samhörighet med ört- och kryddburkar som tas till vara på under lång tid och som man låter stå framme som en del av inredningen. Att produkten står framme är positivt utifrån att den påminner och uppmuntrar därigenom till användning samt påminner om att bönderna behöver sköljas.

4.2 Målgrupp

Figur 24 Moodboard av målgruppens preferenser

GRODDKÄRL-EK passar människor som tycker om att sysselsätta sig i köket. I deras kök står fina burkar och kökstillbehör synliga för att göra köket personligt och hemtrevligt med inslag av retroprodukter. Färska kryddor är en lyxig del i köket som är roligt att pyssla med. Sysselsättningen i köket kan handla om att baka surdegsbröd, paj eller att göra egen smoothie. Trots detta gör de inte alltid egen mat utan det är okej att ibland köpa snabbmat, matintresse finns men de är inte pretentiösa. De är till viss del intresserade av miljöfrågor och hälsa och föredrar att välja närodlat och KRAV-märkta produkter.

4.3 Tillverkning och material

För porslinskärl är en lämplig tillverkningsmetod keramisk pressformning (Press molding ceramics). Metoden lämpar sig för både låg och hög produktionsvolym och har relativt låg verktygskostnad samt ger en bra slutfinish. Genom denna metod kan spillmaterialet som bildas användas direkt igen i processen eftersom de är kan omformas igen innan bränning. Det uppstår inte heller några skadliga biprodukter vid tillverkningen.¹⁸

Silen som är i plast lämpar sig för formsprutning då det är en metod som passar för högre produktionsvolym. Processen är snabb och har en låg kostnad per enhet men har hög verktygskostnad. Metoden ger en fin ytfinish och ger god detaljrikedom samt återupprepningsbarhet.

¹⁸ Manufacturing processes for design professionals Förf. Rob Thompson (2007) s.176

Släppningsvinklar på minst 0.5 grader behövs för att godset ska lämna verktyget. Metoden fungerar även bäst vid jämn godstjocklek vilket silen har.¹⁹ Polyeten är en plast med låg vattenabsorption vilket lämpar sig för silen då denna kommer mycket i kontakt med vatten. Plasten har ett lågt pris, är lämplig för kontakt med livsmedel samt lämpligt för formsprutning. Polyeten tål inte höga temperaturer men det kommer silen inte utsättas för. Ett vanligt användningsområde för materialet är hushållsartiklar.²⁰

Screentryck kan användas som metod för att trycka mönstret på kärlet. Metoden fungerar väl till krökta ytor om de är rotationssymmetriska. Mindre detaljer kan på detta sätt fästas på kärlet och eftersom metoden endast kan trycka en färg åt gången blir det effektivt då mönstret endast har en färg. Verktygskostnaderna är även relativt låga.²¹

Locket görs i ek som är mycket motståndskraftigt mot röta i fuktiga miljöer. Det är ett mycket beständigt träslag som även är lämpligt för utomhusbruk. Då locket kommer att komma i mycket kontakt med vatten passar ek bra. Eken behandlas med en vegetabilisk olja som bevarar eken bättre och ger den en något mörkare färg.²²

¹⁹ Manufacturing processes for design professionals Förf. Rob Thompson (2007) s50

²⁰ <http://www.plastex.se/teknik/material.html> 110510

²¹ Manufacturing processes for design professionals Förf. Rob Thompson (2007) s. 400

²² <http://www.tracentrum.se/fakta/traslagsinfo/ek/> 110510

4.4 Diskussion

Resultatet blev inte alls såsom jag föreställde mig det från börjat. Projektet inleddes i tron om att en produkt som skulle förändra och påverka köttätare till att sluta äta kött skulle tas fram. Efter hand som projektet fortskred blev det tydligt hur stort och komplext detta mål var. Research inom ett område ledde till research inom något annat och på så vis stakades vägen mot slutresultatet ut. Det ursprungliga syftet har därför inte levt upp till. Resultatet blev däremot lyckat. En nytänkande produkt togs fram med värden och egenskaper som liknande produkter saknat. Detta var dock inte självklart genom processens gång. Flera gånger har stress upplevts av att inte riktigt veta vilken riktning som skulle tas. En del av processens svårigheter har även varit att fokusera på rätt område även om en tydlig brief gjorts. Vid en öppen ingång i ett projekt är det lätt att sväva iväg.

Jag har lärt mig väldigt mycket av projektet. Att jobba med en designprocess utifrån ett etiskt och politiskt perspektiv har varit nytt för mig. Jag har lärt mig mycket kring den vegetariska kulturen som jag inte vetat, trots att jag är vegetarian. Trots att jag gick in i detta projekt med en strävan att jobba efter en tidsplan och följa den, blev det väldigt hektiskt i slutet. (se bilaga H) Men detta har trots allt varit det största projekt jag jobbat med och att planera varje detalj är inte det lättaste. Hade jag haft mer tid hade jag undersökt hur väl produkten hade fungerat och justerat eventuella problemområden. Det hade dessutom varit intressant och se personer använda den och på sikt se om den hade kunnat påverka deras kosthållning till att innehålla mindre kött. Produkten behöver inte innebära att man äter mindre kött och då har inte hela syftet med den uppfyllts. Risken i att inte skylta med det vegetariska synsättet kan vara att syftet går obemärkt förbi.

4.5 Slutsats

Resultatet av produkten uppfyllde kraven som ställdes i designbriefen. De viktigaste var att både uppmuntring och underlättning av vegetarisk matlagning erbjöds samt att näringsinformation erbjöds. Genom GRODDKÄRL-EK kan målet med att få människor att äta mer vegetariskt uppnås. Det är en gammal företeelse som fått en ny förpackning och på så vis kan tilltala nya grupper av människor. Den är ingen revolutionerande produkt men förhoppningsvis ett steg mot att minska klyftan mellan köttätare och vegetarianer. Det kan vara det första steget mot att vi minskar vår köttkonsumtion och därmed minskar lidandet hos djuren vi äter, som faktiskt varit huvudsyftet med projektet hela tiden. En slutsats som kan dras av projektet är att det inte finns en självklar lösning på problemen som finns med köttkonsumtionen. Alla ser inte heller köttkonsumtionen som ett problem och ser därför inget som behöver lösas. Genom att sprida den vegetariska maten och ta fram produkter som stöder den kan dock en trend gå mot mer vegetariskt och som på sikt kan innebära förbättring för både djur och miljö.

Referenslista

Litteratur:

Adem, Eva. Evas bönbok. 2007. s6, 7

Barbara McDonald”Once you know something, you can’t not know it” An empirical look at becoming vegan.

Hofberg Caroline, Bönor 2008. s5, 7

Regan, Tom. Tomma burar – En bok om djurrätt

Sellmann, Per och Gita. Allt Om Groddar. 1978 s5, 30, 46-57

Sundqvist, Inga-Britta– Vegetariska kokboken Grundkokbok. ICA bokförlag. 1984 s. 20, 165, 170

Thompson, Rob - Manufacturing Processes for design professionals. Thames & Hudson 2007 s50, 176, 400

Elektroniska källor:

LEAD - Livestock’s long shadow – Enviromental issues and options - <http://www.afpf-asso.org/afpf/vie/vie/images/FAO-Livestock-Environment.pdf> 110301 s.23

<http://www.thefuntheory.com/2009/11/12/fun-theory-award-winner-speed-camera-lottery> 110411

<http://www.nytimes.com/cwire/2009/11/19/19climatewire-how-understanding-the-human-mind-might-save-16335.html> 110411

<http://www.behaviormodel.org/> 110411

<http://www.behaviorwizard.org/wp/all-previews-list/BlackPath-behaviors-preview/> 110411

<http://www.behaviorwizard.org/wp/all-previews-list/greenpath-behaviors-preview/> 110411

<https://www.olsenhaus.com/index.php> 110228

<http://features.peta.org/VegetarianStarterKit/> 110228

<http://www.meatfreemondays.co.uk/> 110228

<http://vimeo.com/2094487> 110411

http://www.risenta.se/content/upload/lillabonboken_low.pdf s8 110504

<http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Vad-innehaller-maten/Protein/> 110504

<http://www.saltakvarn.se/recept/receptblad/Groddning.htm> 110504

<http://www.froer.nu/product/15400075/groddar-rodka/> 110504

<http://sproutpeople.org/broccoli.html> 110504

<http://www.plastex.se/teknik/material.html> 110510

<http://www.tracentrum.se/fakta/traslagsinfo/ek/> 110510

Livsmedelsverket. Rapport om Sveriges kontroll i livsmedelskedjan, 2008.

<http://www.slv.se/upload/dokument/livsmedelsforetag/vagledning/Rapport%20Sveriges%20kontroll%20i%20livsm%20kedjan%202008-23%20juni.pdf> 100210 s. 95

PETA - If slaughterhouses had glass walls everyone would be vegetarian <http://www.meat.org/> - if slaughterhouses had glass walls everyone would be vegetarian 110210

Statistik från Jordbruksverket, Livsmedelskonsumtionen 1960-2006

http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik%2C%20fakta/Livsmedel/2009%3A2/20092_amk_ihopb.pdf s. 28

Djurens rätt Världens bästa djurskydd - Myten om Sverige granskas.

http://www.djurensratt.se/portal/page/portal/djurens_ratt/material/nedladdningsbart/varldens_basta_djurskydd.pdf 110210 s.18, 21, 34, 37

Demoskopsundersökning av Djurens rätt

http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/djurens_ratt/pressrelease/view/demoskopundersoekning-fyra-av-tio-kan-taenka-sig-aeta-vegetariskt-av-haensyn-till-djuren-394192 100210

Bilaga A

Hej!

Tack så mycket för att du ställer upp på att svara på några frågor. Frågorna är till för att hjälpa mig i mitt examensarbete och kommer inte att visas för någon annan. Svara så ärligt och utförligt du kan.

Kön:

Ålder:

Bosatt stad/landsbygd:

Sysselsättning:

1. Har du funderat kring hur djur behandlas idag? Utveckla dina tankar.
2. Har du ibland tankar om/har tänkt på att minska din köttkonsumtion eller att sluta äta kött?
3. Vad har gjort att du inte slutat äta kött? Ge gärna flera anledningar och utveckla ditt svar.
4. Vad hade kunnat få dig att sluta äta kött?
5. Har du på något sätt tagit avstånd från några animaliska produkter? Vilka och varför?
6. Beskriv en vegetarian respektive vegan.

Bilaga B

Groddtyp	Metod	Blötläggning	Antal sköljning/dag	Tid	Kvantitet	Källa
Alfalfrön	flaska/biosnack	6-12 h	2-3 ggr	3-7 dagar	1 ger 10	1
Adzukiböner	flaska/blomkruka	12 h	4 ggr	4 dagar	1 ger 4	1, 2
Mungböner	flaska/alla	12 h	2-3 ggr	2-5 dagar	1 ger 4	1, 2
Gröna linser	flaska/alla	12 h	2-4 ggr	3 -4 dagar	1 ger 6	1, 2
Kikärtor	flaska	12-18 h	3-5 ggr	2-3 dagar	1 ger 2	1, 2
Sojaböner	flaska	12 h	4-6 ggr	3-5 dagar	1 ger 4	1, 2
Bockhornsklöver	flaska/blomkruka	12 h	2-3 ggr	3-5 dagar	1 ger 8	1
Gröna och gula ärtor	flaska	12 h	3 ggr	3 dagar	1 ger 2	1
Vete	alla metoder	12 h	2-3 ggr	3-4 dagar	1 ger 3	1
Rödkålsfrön	flaska	8-12 h	minst 2 ggr		1 msk	3
rödbetsfrön	flaska/groddlåda	8-12 h	minst 2 ggr		2 msk	3
Hirs	flaska/biosnack	6-12 h	2-4 ggr	3-4 dagar		1
Sesamfrön	flaska/biosnack	6-12 h	2-4 ggr	3-4 dagar		1
Råris	flaska/biosnack	6-12 h	2-4 ggr	3-4 dagar		1
Broccolifrön	blomkruksmetoden	6-12 h	2-3 ggr	3-4 dagar		4
Krasse	biosnack/handduk	X				1
Rädisfrön	biosnack/handduk/fat	X	Duscha elr skölj 2-4 ggr	3-4 dagar		1
Senapsfrön	biosnack/handduk/fat	X	Duscha elr skölj 2-4 ggr	3-4 dagar		1
Linfrön	biosnack/handduk/fat	X	Dusch 1-3 ggr	4 dagar		1
Bovete	burk/handduk	X	3-4 ggr	2-3 dagar		1

1.²³ 2.²⁴ 3.²⁵ 4.²⁶

²³ Allt Om Groddar Förf. Per och Gita Sellmann (1978) s. 46-57

²⁴ <http://www.saltakvarn.se/recept/receptblad/Groddning.htm> 110504

²⁵ <http://www.froer.nu/product/15400075/groddar-rodka/> 110504

²⁶ <http://sproutpeople.org/broccoli.html> 110504

Bilaga C

Designbrief 1

Bakgrund: Människor använder idag olika typer av djur fritt till sitt förfogande. Vi äter dem, vi klär oss i dem och vi använder dem som underhållning. Vi stör de vilda djuren i deras naturliga miljö genom att expandera våra samhällen allt mer. Sverige är ett land som har några av de strängaste lagstadgade bestämmelserna om hur djur ska behandlas t.ex. när det gäller djurhållning inom jordbruk. Men att det finns ett behov av detta och att vi använder djur som vi gör idag är något som behöver förändras.

Problemidentifikation: Djur far illa och människor ser inte problemet i det. Trots rapporter om dålig behandling av djur i t.ex. jordbruk, slakterier och transport fortsätter människor att konsumera djur. Bristen på respekt för andra levande varelser är ett faktum och ett problem. Förutom de etiska frågorna kring köttindustrin tillkommer det dessutom miljöaspekter eftersom köttindustrin påverkar miljön väldigt negativt på flera sätt.

Syfte: Att förbättra djurs situation i världen genom att få människor att sluta äta kött genom att använda produktdesign som metod.

Mål: Målet är att ta fram en produkt som underlättar eller uppmuntrar människor att bli vegetarianer.

Tekniska/praktiska krav: Produkten ska tas fram med hållbar utveckling i åtanke.

Målgrupp: Personer som tänkt tanken om att minska sin köttkonsumtion men idag inte gör något för att bidra till en bättre situation för djuren.

Bilaga D

Designbrief 2

Bakgrund: Människor använder idag olika typer av djur fritt till sitt förfogande. Vi äter dem, vi klär oss i dem och vi använder dem som underhållning. Vi stör de vilda djuren i deras naturliga miljö genom att expandera våra samhällen allt mer. Sverige är ett land som har några av de strängaste lagstadgade bestämmelserna om hur djur ska behandlas t.ex. när det gäller djurhållning inom jordbruk. Men att det finns ett behov av detta och att vi använder djur som vi gör idag är något som behöver förändras.

Problemidentifikation: Djur far illa och människor ser inte problemet i det. Trots rapporter om dålig behandling av djur i t.ex. jordbruk, slakterier och transport fortsätter människor att konsumera djur. Bristen på respekt för andra levande varelser är ett faktum och ett problem. Förutom de etiska frågorna kring köttindustrin tillkommer det dessutom miljöaspekter eftersom köttindustrin påverkar miljön väldigt negativt på flera sätt.

Syfte: Att förbättra djurs situation i världen genom att få människor att minska sin köttkonsumtion genom att använda produktdesign som metod.

Mål: Målet är att ta fram en produkt som underlättar eller uppmuntrar människor att tillaga och äta vegetarisk mat.

Tekniska/praktiska krav: Produkten ska tas fram med hållbar utveckling i åtanke. En positiv bild av vegetarisk matlagning snarare än det negativa med köttkonsumtionen ska förmedlas. Information om näringsinnehåll i vegetarisk mat och instruktioner är önskvärda. Produkten ska vara nytänkande men samtidigt ska köttätare kunna ta den till sig och inte upplevas som ett redskap endast för vegetarianer. Fördel och vinst med att äta vegetariskt ska framgå.

Målgrupp: Personer som tänkt tanken om att minska sin köttkonsumtion men som på grund av olika svårigheter inte gjort det. Personer med ett intresse för mat och som lagar mat.

Bilaga F

Bilaga G

	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni															
	v. 3	v.4	v.5	v.6	v.7	v.8	v.9	v.10	v.11	v.12	v.13	v.14	v.15	v.16	v.17	v.18	v.19	v.20	v.21	v.22	
Handledning				09-feb	17-feb			03-mar		25-mar					28-apr						
Designbrief																					
Research																					
Idépresentation					15-feb																
Idégenerering																					
Skissprocess																					
Skissmodell																					
Mittpresentation																					
Modell																					
Rapport																					
Utställning																					
Slutpresentation																					